

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální pedagogiky

Vliv prostředí na kriminální chování dětí a mládeže

Bakalářská práce

Autor: Hana TMneráková
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Petra Kalibová

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UM LÉCKÉHO DÍLA, UM LÉCKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Hana Těmneráková**
Osobní číslo: **P121071**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii**
Název tématu: **Vliv prostředí na kriminální chování dětí a mládeže**
Zadávající katedra: **Katedra sociální pedagogiky**

Zásady pro vypracování:

Bakalářská práce bude zaměřena na příčiny kriminálního chování dětí a mládeže. Konkrétně se v práci budeme zabývat vlivy a rolí prostředí na toto chování. V teoretické části se zaměříme na témata kriminality, prostředí, které na jedince působí, zařízením, která jsou orientována na práci s dětmi a mládeží s tímto typem rizikového chování. Praktická část bude orientována na mapování problematiky vlivu prostředí na kriminalitu dětí a mládeže, a to prostřednictvím kvalitativního výzkumu. Zvolenou metodou jsou polostrukturované rozhovory, tuto metodu navíc doplníme kazuistikami.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování diplomové práce:
Seznam odborné literatury:

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. et Mgr. Petra Kalibová**
Katedra sociální pedagogiky

Datum zadání diplomové práce: **7.1.2014**
Termín odevzdání diplomové práce: **7.1.2016**

L.S.

doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.
děkan

Mgr. Iva Junová, Ph.D.
vedoucí katedry

dne

Prohlášení

Prohláuji, že jsem bakalářskou práci na téma *šVliv prostředí na kriminální chování dětí a mládeže* vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucí bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Jeví ku dne 18. 3. 2015

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní Mgr. et Mgr. Petře Kalibové za pomoc a odborné vedení mé bakalářské práce.

Rovněž děkuji všem respondentům, kteří mi pro účel této práce vynasobili svůj čas a píle.

Hana Těmrová

Anotace

Theráková, Hana. *Vliv prostředí na kriminální chování dětí a mládeže*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 75 s. Bakalářská práce.

Práce předkládá informace týkající se kriminality dětí a mládeže, konkrétně se zabývá vlivem prostředí na toto chování. Teoretická východiska se v ní vyznačují základními pojmy, vývoji a strukturou kriminality dětí a mládeže, vlivem rodiny, školy, vrstevníků a školské institucionální péče. Poté následuje zetření provedené v českém diagnostickém ústavu a Středisku výchovné péče Návrat v Hradci Králové. Úkolem bylo zjistit, které prostředí má na kriminalitu dětí a mládeže největší vliv a jaká kriminalita je v dnešní době mezi mládeží nejčastější. Je zde popsán cíl zetření, metoda sběru dat a charakterizováno výzkumné prostředí a výzkumný vzorek. Nakonec je v práci analýza získaných dat a interpretace výsledků zetření.

Klíčová slova: Děti, mládež, kriminalita, delikvence, rizikové chování

Annotation

Meráková, Hana. *The influence of surroundings on the criminal behavior of children and youth*. Hradec Králové: Pedagogical Faculty, University of Hradec Králové, 2015. 75 pp. Bachelor Thesis.

The work presents information regarding juvenile crime, specifically examines the influence of environment on this behavior. Theoretical resources are devoted to basic concepts, development and structure of juvenile crime, influences of family, school, peers, school and institutional care. Then follows an investigation carried out in the Children's Diagnostic Institute and Educational Care Centre Návrat in Hradec Kralove. The task was to determine which environment has on children and youth greatest influence and what crime is nowadays the most common among young people. There is described a target of the investigation, data collection method and characterized the research environment and research samples. Finally, the work of data analysis and interpretation of survey results.

Keywords: Child, youth, crime, delinquency, risky behavior

OBSAH

ÚVOD	9
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJM	10
2 VÝVOJ A CHARAKTERISTIKA KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE	12
2.1 VÝVOJ KRIMINALITY	12
2.2 STRUKTURA KRIMINALITY	15
3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VZNIK KRIMINALITY	17
3.1 RODINA A MLÁDEŽ S KRIMINÁLNÍM CHOVÁNÍM	17
3.1.1 Rodina dříve a dnes	19
3.1.2 Společenské postavení rodiny	19
3.1.3 Vztahy a výchova v rodině	20
3.1.4 Faktory v rodině podporující delikventní chování	22
3.2 ŠKOLA A MLÁDEŽ S KRIMINÁLNÍM CHOVÁNÍM	22
3.2.1 Škola jako instituce	22
3.2.2 Příčiny kriminálního chování v oblasti vzdělávání	24
3.2.3 Osobnost učitele a styl jeho působení	24
3.2.4 Školní klima	26
3.2.5 Klima třídy a školy	26
3.3 VRSTEVNICKÉ SKUPINY A ROZVOJ KRIMINÁLNÍHO CHOVÁNÍ	27
3.3.1 Parta jako příčina problémového chování	28
3.3.2 Cíle moderní doby	29
4 ŠKOLSKÁ INSTITUCIONÁLNÍ PÉČE	31
4.1 VÝVOJ INSTITUCIONÁLNÍ PÉČE	31
4.2 TYPY ÚSTAVNÍ A OCHRANNÉ VÝCHOVY	32
4.2.1 Diagnostické ústavy	32
4.2.2 Dětské domovy	33
4.2.3 Dětské domovy se školou	34
4.2.4 Střediska výchovné péče	34
4.2.5 Výchovné ústavy	34
5 METODOLOGIE VÝZKUMNÍ PRÁCE	36
5.1 CÍL VÝZKUMNÍ PRÁCE A FORMULACE VÝZKUMNÉ OTÁZKY	36
5.2 METODY SBĚRU DAT	37
5.3 TVORBA SCÉNÁŘE ROZHOVORU	38
5.4 POPIS VÝZKUMNÉHO PROSTŘEDÍ	39
5.5 POPIS VÝZKUMNÉHO SOUBORU	40
6 ANALÝZA A VYHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH DAT	42
6.1 VLIV RODINY A ŠKOLY NA KRIMINÁLNÍ CHOVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE	42
6.2 VLIV PŘÍTELŮ A NEFORMÁLNÍHO PROSTŘEDÍ NA KRIMINALITU DĚTÍ A MLÁDEŽE	47
6.3 NEJČASTĚJŠÍ TYPY KRIMINÁLNÍHO CHOVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE	50
6.4 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÍ PRÁCE	54

ZÁV R.....	56
SEZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH CITACÍ.....	58
SEZNAM TABULEK	61
SEZNAM P ÍLOH.....	62

ÚVOD

V současné moderní době se denně setkáváme s násilím. S násilím reálným, s tím, se kterým se denně můžeme setkat v ulicích nejen velkých měst, ale také především s násilím v televizi, nebo v počítačových hrách. Možná právě moderní doba dává více možností, jak násilí projevit. A tak nastává otázka, jestli jsou dnešní děti horší než v dřívější době, či nikoli. Děti se často neorientují a ani nemohou orientovat v tom, co je dobré a co špatné. Od mala se učí napodobováním, ale jestliže společnost nedává jen pozitivní příklady chování, děti nemohou rozlišit, jaké chování by mělo napodobit a jaké nikoli.

Každého člověka ovlivňuje řada faktorů, na základě čeho faktor se poté nadechová a jedná. Nemluvíme pouze o vlivech biologických a dědičných, jedná se především o působení rodiny, školy a vrstevníků. A právě tomu se věnuje tato bakalářská práce. Popisuje roli prostředí, které působí na kriminální chování dětí a mládeže. Zájem bakalářské práce je podat ucelený soubor informací o dětech a mládeži s projevy kriminálního chování. Hlavním cílem práce je popsat kriminalitu dětí a mládeže a poukázat na faktory, které mají na toto chování vliv, dále nastínit práci zařízením, které se této skupině dospívajících věnuje.

V úvodní kapitole jsou předloženy základní informace o samotné kriminalitě, o pojmech, které se ke kriminalitě pojí, dále je zde definováno vymezení pojmů dítě, mládež a další. Druhá kapitola se věnuje vývoji a struktuře kriminality dětí a mládeže. Nejpodstatnější kapitolou je kapitola věnující se faktorům ovlivňujícím vznik kriminality dětí a mládeže. Konkrétně je pozornost upravena na rodinu, školu a vrstevníky. Čtvrtá kapitola se zabývá školskou institucionální péčí. Jsou v ní popsány typy ústavní a ochranné výchovy. Další kapitola podává informace o metodě, které se vztahují k hlavnímu tématu práce. V páté kapitole je tedy zformulován cíl práce. K jeho naplnění byla zvolena kvalitativní strategie a pro získání dat metoda polostrukturovaného rozhovoru. Kapitola také obsahuje popis výzkumného prostředí a výzkumného vzorku, kterým se stalo šest mladistvých z Dětského diagnostického ústavu a Střediska výchovné péče Návrat v Hradci Králové. Následuje kapitola, která obsahuje analýzu získaných dat a interpretaci výsledků práce.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Pravidla, právní normy a nepsaný morální řád má každá společnost. To, co je v dané společnosti obvyklé, je považováno za normální. Tato pravidla regulují chování jedinců dané společnosti z důvodu přijatelného mezilidského soužití. Jednání člověka, který normy porušuje, můžeme zařadit do kategorie kriminálního chování. Za porušení normy následuje patřičný trest.

Úvodní kapitola této bakalářské práce je věnována základním pojmům, které je potřeba specifikovat k pochopení celého textu.

Cílovou skupinou, na kterou je práce zaměřena je **mládež**. Mládeží se myslí skupina obyvatelstva, která už ve společnosti neplní roli dětí a zároveň jí společnost nepřipouští roli dospělých (Průcha, Walterová a Mareš, 2003, s. 125). Mládež jako sociální skupina je tvořena lidmi asi od 15 do 25 let, avšak podle legislativních dokumentů je tento termín spojován s lidmi od narození do dovršení 18. roku.

Odlíšen je vnímán výraz **mladistvý**. Ten je oproti výrazu mládež jasně vymezen. Jak správně uvádí Matoušek a Matoušková (2011, s. 313), trestní právní úprava takto označuje člověka od 15 do 18 let. Jedinec má sníženou trestní odpovědnost.

Pojmem **dítě** se podle článku 1 Úmluvy o právech dítěte z roku 1989 rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve. Avšak tato práce se bude opírat o právní úpravu České republiky, kdy se dítětem rozumí člověk mladší patnácti let. Jedinec tohoto věku není trestně odpovědný.

Bakalářská práce se orientuje na kriminální chování dětí a mládeže. Třetím pojmem není kriminalita, je pojem delikvence, proto je nutné vymezit nejdříve ten. Chování, ze kterého se s velkou pravděpodobností vyvine trestná činnost, je nazýváno **predelikventní chování**. Matoušek a Matoušková (2011, s. 313) jako jeho příklad uvádí zákoláctví, agresivní chování vůči spolužákům nebo útoky z domova. **Delikvence** a rovněž **delikventní chování** jsou typy jednání označující protiprávní jednání, jímž porušují sociální normy. Delikvence se netýká pouze kriminality, zahrnuje i činy, které nejsou trestné (přestupky, trestná činnost mladších patnácti let). Delikvence je vlastně právnickým hodnocením společensky nepřijatelného činu. Poté, co je čin spáchán je podle daného státu

a jeho legislativy sankcionován, podle toho máme rozlišit, co je delikvencí a co ne, protože hranicí je právní následný trest. Dále se máme setkat s pojmem **juvenilní delikvence**, který je spojován právně s mladistvými (Fischer, TMKoda, 2009, s. 156).

Ufí pojem **kriminalita** *šje mnohina v-ech trestných in definovaných v zákon a spáchaných kýmoli, tedy i osobou, která je-t není trestn odpov dnáõ* (Matou-ek, Matou-ková, 2011, s. 312). **Prekriminální chování** pak ozna uje tzv. iny jinak trestné. Dopou-t jí se jich d ti, které je-t nejsou trestn odpov dné, tj. do 15 let (Zoubková, 2002, s. 11).

Roz-í ený je i pojem **rizikové chování**, který je chápán jako nad azený k r zným typ m chování, nap . problémovému, disociálnímu, asociálnímu, antisociálnímu i delikventnímu. Sobotková et al. (2014, s. 40) ho chápou jako chování, *škeré p ímo nebo nep ímo ústí v psychosociální nebo zdravotní po-kození jedince, jiných osob, majetku nebo prost edíõ*. Zárove ho považují za normativní sou ást vývoje. K typickým projev m rizikového chování adí nap . vandalismus i uflívání návykových látek. Uvád jí skute nost, že se b hem dospívání alespo do jedné z forem rizikového chování zapojí aflpadesát procent adolescent . V p eváflné v t-in p ípad pak toto chování po dosaflení dosp losti samo odezní (Sobotková et al., 2014, s. 39). Siegel a Welsh (2008, s. 5) považují za rizikové chování mladých lidí uflívání drog a alkoholu, p ed asnou sexualitu.

2 VÝVOJ A CHARAKTERISTIKA KRIMINALITY DÍTÍ A MLÁDEŽE

Následující kapitola se bude v novat vývoji kriminality dítí a mládeže. Bezpochyby je důležité se mimo jiné zabývat právě vývojem, zaměřit se na to, jaký typ kriminality byl u dítí a mládeže nejčastější, jak se povaha kriminality mění, co bylo charakteristické pro problémovou mládež dříve a co je typické pro mládež současné doby.

Je to otázka, jestli je dnešní mládež brutálnější, problémovější, horší, nebo je vlastně stejná, případně jestli se kriminalita dnešní mládeže dá svádět na více možností moderní doby. Dalším podnětem k zamyšlení a zkoumání může být skutečnost, zda je kriminalita více zastoupena dítími nebo mladistvými, což lze zjistit z oficiálních statistik. Nicméně nelze zapomenout, že statistiky se týkají pouze registrovaných trestných činů.

Je všeobecně známo, že chlapci jsou problémovější, než dívky, a že v řadě kriminálních činů mládeže je páchána ve skupině. Rovněž tuto skutečnost bude řešit následující kapitola.

2.1 Vývoj kriminality

Kriminalita mládeže začala být v Československu evidována od tředesátých let dvacátého století. Sledoval se procentní podíl kriminality, po et objasněných skutků a nárůst i pokles.

V osmdesátých letech byla kriminalita poměrně stabilní, na celkové kriminalitě měla mládež podíl asi patnáct procent. V devadesátých letech pak začala kriminalita mládeže výrazně růst. Každý pátý objasněný kriminální skutek byl spáchán člověkem mladším osmnácti let. Poté se každý rok, až do konce devadesátých let, podíl dítí a mladistvých na objasněné kriminalitě zvedal. Nejvyšší počet dítí a mladistvých pachatelů je zaznamenán v roce 1996, následující rok je registrován pozvolný pokles. Na konci devadesátých let byl počet mladistvých pachatelů podobný jako na počátku devadesátých let, ovšem počet dítí a mladistvých pachatelů se stal trojnásobně vyšší (Zoubková, 2002, s. 17-23).

Tabulka 1 o Podíl d tí a mladistvých na objasn né kriminalit v R

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Celková objasn ná kriminalita	83 237	94 115	108 380	126 442	129 540	151 842
Spáchaná d tmi	4 091	5 805	6 911	8 074	8 053	10 322
Spáchaná mladistvými	11 167	15 573	18 258	20 580	22 160	22 310

Rok	1996	1997	1998	1999	2000
Celková objasn ná kriminalita	162 929	169 177	185 093	193 354	172 245
Spáchaná d tmi	12 059	12 086	11 999	12 464	10 216
Spáchaná mladistvými	22 719	19 139	16 730	14 920	13 507

Zdroj: Zoubková, 2002, s. 18

V tabulce 1 m fme sledovat nár st a následn i pozvolný pokles kriminality d tí a mladistvých v pr b hu let, konkrétn od roku 1990 do roku 2000. Vidíme, fe celková objasn ná kriminalita se za deset let zvedla na více jak dvojnásobek a bohužel i kriminalita páchaná d tmi se navý-ila na více jak dvojnásobek. Kladn z této tabulky vychází mladiství. Kriminalita spáchaná mladistvými se od roku 1991 sice rapidn zvedala, ale od roku 1997 vidíme pokles. Dal-ím pozitivem m fe být, fe i kdyfl kriminalita d tí se zna n zvedla, nikdy nebyla vy-í nefl kriminalita mladistvých, i kdyfl se jí v n kterých letech blífila.

V roce 2002 kriminalita mládefe dále klesá. V tomto roce to v-ak nebylo z d vodu, fe by se mládefl polep-ila, ale z d vodu zm ny kritéria u trestného inu krádefe. Ze stávajících 2000 K zp sobené -kody byla -koda zvý-ena na 5000 K . Dochází tak k takzvanému um lému snížení kriminality. K dal-ímu velkému poklesu pak dochází v roce 2010 a ten je zd vod ován novým trestním zákoníkem, ze kterého byly odejmuty n které trestné iny páchané nezletilými. Naopak v následujícím roce 2011 dochází ke kladnému zji-t ní, ú ast nezletilých na kriminalit klesl a není od vodn n fládnou zm nou v právních p edpisech (Svato-, 2013, s. 146).

Tabulka 2 ó P ehled kriminality mládeže v roce 2011

Spáchaný skutek		Nezletilí 1-14	Mladiství 15-17
Vraždy	vraždy loupežné	0	2
	vraždy sexuální	1	0
	vraždy motivované osobními vztahy	0	3
	vraždy ostatní	1	1
Násilné trestné činy	loupeže	128	292
	úmyslné ublížení na zdraví	88	246
	nebezpečné vyhrožování	15	47
	stalking	0	1
	vydírání	68	112
	porušení domovní svobody	20	67
	týrání osoby žijící ve společném obydlí	0	8
Mravnostní činy	znásilnění	18	35
	sexuální nátlak	2	1
	pohlavní zneužívání	59	130
	řazení pornografie	0	1
	kuplíství	0	1
	souloží mezi příbuznými	0	3
Krádeže	krádeže vloupáním	335	1 358
	krádeže prosté	421	1 520
Ostatní	výtrfnictví	70	162
	sprejerství	60	223
	nedovolená výroba a distribuce psychotropních látek a jedů	74	174
	dopravní nehody silniční	11	47
	účast na organizované zločinecké skupině	5	19
	ochrana majetku	10	48
	neoprávněné držení platební karty	47	77

Zdroj: Sobotková et al., 2014, s. 50-51

V tabulce 2 jsou uvedeny spáchané skutky a po ty kolik jich spáchalo d tí a kolik mladistvých, údaje jsou z roku 2011. Negativn ě je mořno hodnotit spáchané vrařdy a to jří d tmi pod patnácet let. Po et vrařd mladistvými bohufel také nem řeme hodnotit nijak kladn ě, celkový po et vrařd mladistvými je 6, což není nijak pozitivní říslo. Dále m řeme pozorovat, ře ani mravnostní řiny ned lajř d tem a mladistvým problémy, říslo jsou řalostn ě vysoká. Nejvyří říslo řhledáváme u krádeřř a loupeřř.

Z pohledu vývoje kriminality d tí a mládeře se řada studiř zabývá tím, zdali docháří k v t-ř brutalit ě, jestli je dne-nř mládeř agresivn ěj-ř, a jestli se po et závařných řin p esouvá do niřř-řho v řku. Podle údaj ř ministerstva vnitra řeské republiky je od roku 1994 do roku 2005 velmi vyrovnaný stav. Ař následující rok je velký pokles, ale od roku 2009 op t docháří k pozvolnému r řtu. M řeme tedy řici, ře informace, které jsou spole nosti neustále podsouvány neodbornými kruhy, nejsou pravdivé. Od roku 1997 podřl po tu nezletilých pachatel ř klesá, tudřř nem řeme řici, ře mládeř je stále řhor-řō (Svatoř, 2013, s. 148).

2.2 Struktura kriminality

Kriminalita mládeře se týká z velké řasti chlapc ě. D v ata se trestné řinnosti dopou-t ři mnohem mén ě a nejsou tak násilná jako chlapci. Dále je mořné setkat se mnohem řast ři s trestnou řinností páchanou ve skupin ě, než jednotlivcem. S tím souhlasř i Sobotková et al. (2014, s. 51).

Trestná řinnost mládeře je páchána bez rozmyslu, vyplývá z aktuální situace. U jedinc ě není patrný prvek plánování, p evládá emotivní motivace. Charakteristické pro delikvenci mládeře je i to, ře podn tem bývá řasto alkohol ě i jiné návykové látky. Dal-řm typickým znakem je řasté odcizování p edm t ě, které se mladým pachatel m momentáln ě hodř nebo se jim říbř. Vyskytuje se u nich i zna ná tvrdost (devastace, ni enř p edm t ě apod.) (Sobotková et al., 2014, s. 51).

Nejvíce zastoupeným kriminálnřm jednáním u d tí a mladistvých je majetková trestná řinnost. Nám tem trestné řinnosti je zisk. řadřme sem i po-řozování majetku. To v-řak má men-ř podřl na celkové majetkové kriminalit ě, i kdyř ř-kody jsou poté velmi vysoké. Majetková kriminalita se týká p edev-řm krádeřř, kde p evládajř kapesní krádeře a krádeře v řci z aut. Z velké řasti se majetková kriminalita týká patologických hrá ě. Mladř

gamble i ze za átku vyuffívají své kapesné, postupn za ínejí rozprodávat své v ci a nakonec jsou šdonuceniõ krást. P ípadn pak pouffívají násilnou kriminalitu, která se mezi kriminálními íny d tí a mladistvých objevuje jako druhá nej ast j-í (následuje mravnostní kriminalita). Nutno zmínit, fle si mladí hrá i asto na sv j koní ek vyd lávají i homosexuální prostitucí a na scén se objevují i drogy. Zájem o drogy, hlav mezi mládeffí, nejvíce stoupl v polovin devadesátých let. Nejroz-í en j-í se stávají cannabinoidy. V t-ina mládeffe zkou-í drogy ze zv davosti, po n kolika zku-enostech s uffíváním kon í. N kte í z stávají p íleffitostnými uffivатели a to hlavn na diskotékách, kde má nejv t-í úsp ch extáze, jiní v uffívání pokračují a dostávají se k tvrd-ím drogám (Zoubková, 2002, s. 23-28).

Podle oficiálních statistik je nej ast j-í trestnou ínností mladistvých násilí proti jednotlivci i skupin , opilství a výtrffnictví, neoprávn né uffívání motorového vozidla, rozkrádání a vandalismus, toxikomanie, prostituce, gamblerství a trestná ínnost páchaná prost ednictvím internetu (Sobotková et al., 2014, s. 49-50).

3 FAKTORY OVLIVŮJÍCÍ VZNIK KRIMINALITY

Jistá pozornost je věnována vlivům, které působí na rozvoj kriminality mezi dětmi a mládeží. K dlouhodobě známým faktorům ovlivňujícím kriminalitu dětí a mládeže je věnována pozornost. Dále sem patří vliv školy, rodiny, vrstevníků a celkového trávení volného času jedincem. Koncem devadesátých let začala být směřována pozornost na změnu tradiční role rodiny a větší toleranci drog. Na českou scénu se ve větší míře dostává vliv sekt, prostituce, pornografie a šelmy apod. Všechny tyto vlivy mají za následek rozvoji patologických jevů u dětí a mládeže. Podle Zoubkové byl v našich podmínkách kritickým bodem stav po revoluci v listopadu 1989, který je označován jako anomie. Jedná se o stav, kdy přestávají platit zákony a sociální a morální řád je v rozkladu. Ve společnosti panovala nesoudržnost, nejistota, nejasnost a chyběla pravidla a normy, jimž by se mělo řídit chování členů společnosti i jejich úsilí (Zoubková, 2002, s. 9).

Fischer a Třída (2009, s. 157) uvádí tři okruhy teorií vzniku rizikového chování. První z nich jsou teorie **biologicko-psychologické**, které usuzují, že existují souvislosti mezi chováním a charakterem a vrozenými dispozicemi. Druhé v pořadí jsou teorie **sociálně-psychologické**. Ty předpokládají, že na vzniku rizikového chování se podílí především sociální prostředí, osobnostní rysy, temperament a kognitivní styl jedince. Poslední okruh zahrnují teorie **sociologické**, které svou pozornost směřují na kulturní a společenský kontext vzniku rizikového chování (Fischer, Třída, 2009, s. 157-159).

3.1 Rodina a mládež s kriminálním chováním

Rodinu lze považovat za nejstarší společenskou instituci, která plní řadu funkcí, je to například funkce biologicko-reprodukční, socializační nebo ekonomická. Tato primární sociální skupina je první společností, se kterou se jedinec po svém narození dostává do styku. Podle Práche (2003, s. 202) rodina formuje interpersonální vztahy člověka, jeho hodnoty a postoje, dává mu základy etiky a životního stylu a rovněž vytváří určité emocionální klima.

V procesu socializace, což je určitý celoživotní proces vstávání jedince do společnosti, hraje rodina jednu z nejdůležitějších rolí. Jestliže někým způsobem selhává, odráží se to na chování a celkovém vývoji dítěte. Dunovský (1986, s. 9) rodinu klasifikuje jako nejvýznamnější součást společenské mikrostruktury. Právě v ní se procesy začleňování

jedince do společnosti realizují. Podle něj má rodina plné právo být označována jako špraseřivota jedince a společnosti. Ve vztahu k dítěti a jeho rozvoji zaujímá rodina nezastupitelnou a rozhodující úlohu (Dunovský, 1986, s. 9).

Často bývají různé faktory rodinného prostředí, které mají na delikvenci dítěte a mládeže největší vliv. V souvislosti s tím se hovoří o tzv. teorii sociální kontroly. Člověk v sobě nosí zvnějškovou sociální kontrolu, díky které pociťuje jistou stabilitu a dokáže ve vztahu ke společnosti fungovat. Podaná a Buriánek hovoří o tom, že člověk musí být dobře zakotven ve vztazích a připoután ke společnosti, aby se nechoval delikventně. Pro tento stav hraje nejpodstatnější roli kvalita rodinného prostředí. Zdraví, že není afektivní, jestli dítě vyrůstá v neúplné rodině vedené pouze matkou nebo otcem či v rodině s náhradním opatrovníkem. Nejvýznamnější je kvalita zázemí, která je dítěti prostřednictvím těchto autorit poskytována. Dítě s pevnou vazbou na rodinu dokáže ve svém jednání na členy rodiny brát ohled. Uvědomuje si následky, jaké by mohlo jeho jednání způsobit (Podaná, Buriánek, 2007, s. 37).

Některé výzkumy potvrzují, že u dětí narozených mimo manželství je větší pravděpodobnost výskytu kriminálního chování než u dětí, které se narodily v manželství. Dále je také u dětí mladých matek statisticky potvrzen vyšší výskyt kriminality (Zoubková, 2002, s. 7). Siegel a Welsh (2008, s. 7) uvádí, že více jak polovina dnešní mládeže žije v rodině, kde jsou rodiče rozvedeni, tyto rodiny jsou často náchylnější k chudobě a to následně vede ke kriminalitě. Lze ale předpokládat, že tyto skutečnosti ve výskytu kriminálního jednání u dětí a mládeže nehrají jedinou roli.

Chování jednotlivých členů rodiny ovlivňuje hodnotový systém, který si každá rodina vytváří. Ten pak podle Vágnerové vede k přednostní volbě určitých strategií zvládnutí problémů. Rodina nedokáže uspokojit některé deficitní potřeby člověka, pokud je v jistých směrech dysfunkční. Potom se pro své členy stává spíše zdrojem zátěže. Jedinci ve vývoji jsou snadno ovlivnitelní, a pokud jim v důsledku poruch funkce rodiny chybí některé významné zkušenosti, mohou na významu nabývat vlivy negativních zkušeností z okolního prostředí. (Vágnerová, 2000, s. 317).

3.1.1 Rodina dříve a dnes

Je patrné, že se dnešní podoba rodiny v jistých ohledech liší např. od rodiny, kterou by pamatovali naši prarodiče. V rodinách je možné pozorovat nepochybné změny.

V současnosti bývá vnímána nižší sáteklost, klesá porodnost, je stále více rodin, kde o dítě pečuje pouze jeden rodič a trvale stoupá počet rozvodů, avšak počet sáteklost klesá. Ženy se vymaňují z tradiční ženské role v rodině, stále více se uplatňují na trhu práce. Vzniká zde konflikt s potřebami dítěte a s nízkou ochotou mužů se podílet na výchově i na provozu domácnosti. O těchto otázkách navíc nerozhoduje muž, jak tomu bylo dříve. Ženy si díky antikoncepci mohou rozhodovat o případném těhotenství samy. Moderní rodina dále přichází o tradiční tituly, ale také o rodinné podniky, domy apod. Majetek nemá takový význam jako dříve, nyní je mnohem významnější vklad rodičů do vzdělání (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 39).

Výše zmíněný stoupající počet rozvodů má u dětí a mládeže prokazatelný dopad na jejich výsledky ve škole, více psychologických problémů, ale také více státeklost se zákonem. Na chlapce, kteří v obecně páchají více delikventních činů než dívky, má vliv, jestli je v rodině vlastní otec i nikoli. I tam, kde mají chlapci mužský vzor, ale nejedná se o vlastního otce, se vyskytuje v této oblasti sklon přestupovat meze zákona nebo u chlapců vyrůstajících s vlastním otcem (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 39).

3.1.2 Společenské postavení rodiny

Když se zaměříme na společenské postavení rodiny, obecně platí, že nejvíce kriminálního chování se vyskytuje v chudých a nejméně vzdělaných rodinách. Jedná se o nejnižší vrstvu společnosti, osoby bez kvalifikace, nezaměstnané a bez dostatečných finančních prostředků. Ale nutno podotknout, že v posledních desetiletích se kriminalita dětí objevuje ve střední vrstvě a je-li vyvíjen počet kriminálního chování se objevuje v nejlépe situovaných rodinách. Jedna z hypotéz, jak tento jev vysvětlit je, že klesá vliv rodiny na chování dospívajících, mnohem více na dospívajícího z osobní vrstevnické skupiny. Dalším vysvětlením může být, že funkční, dobře postavené rodiny mohou být funkční jen navenek. V rodině se může vyskytovat nenávisť rodičů vůči dítěti, mohou se objevovat vnitřní konflikty. Rodiče mohou mít odlišné postoje, nemusejí být ve výchově soudržní, celková atmosféra může být konfliktnější a napjatá, může chybět komunikace

a objevovat se nezáměrně v i d tem. Zmíněné nepátelské postoje rodi v i d tem ve zdánlivě fungujících a ekonomicky zajištěných rodinách jsou mnohem h e ovlivnitelné, než v rodinách sociálně slabších (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 41).

Vágnerová výše zmíněné kriminální chování ve zdánlivě funkčních rodinách nazývá jako **subdeprivaci zkušenost** dítěte. Dítě sice žije v úplné rodině, ale ta funguje spíše formálně. Rodina má jakousi dysfunkci, kdy dítěti nedokáže poskytnout podmínky pro jeho rozvoj. Dítěti se nedostává jistota, má pro rodiče význam, není citově akceptováno. Další příznaky poruchového chování dítěte, které žijí v úplné a zdánlivě funkční rodině, je nuda, nedostatek životního smyslu a cíle. Dítě se učí napodobováním. Napodobuje své rodiče a to se týká i napodoby volného času. Rodiny, které nenabízí nic pozitivního, dítěti nemohou nic naučit. Jako příklad lze uvést rodiny, které se schází pouze ve večer a volný čas vyplní sledováním televize, nemají žádnou společnou náplň. Dospívající v tomto stylu trávení času nevidí nic zajímavého, proto hledají zábavu a vzrušení sami. Někdy se dostanou až za hranici kriminálního chování (Vágnerová, 1999, s. 276).

3.1.3 Vztahy a výchova v rodině

Jeden z nejdůležitějších faktorů osobnostního vývoje je vazba mezi dítětem a matkou, později mezi dítětem a dalšími členy rodiny. Vždy když dítě pociťuje úzkost či strach, potřebuje mít někoho poblíže. Náruť matky by měla být dítěti k dispozici kdykoli to potřebuje. Jestliže matka nedokáže přiměřeně reagovat, dítě si nevytvoří základní jistotu k dospělosti a vytváří si o rodiči představu, kterou uplatňuje i u dalších lidí. Jeden z projevů může být nezávislost jedince, nebo naopak převládá závislost na dospělém člověku, může se vyskytovat i chaotická reakce, kdy se projevy chování střídají. Děti, které jsou agresivní, nejisté, očekávají chladné a negativní reakce, nebyly svými rodiči citově přijaty. Rodiče dítěti neposkytli pozitivní informaci, nepotvrdili mu, že svět je bezpečné místo. A právě agresivita je obrana v ohrožujícím světě (Vágnerová, 1999, s. 318). Kvalitu vazby mezi matkou a dítětem ovlivňuje řada faktorů, může to být komplikované těhotenství a porod, separace hned po porodu či dočasně sice po narození dítěte. Jestliže se vyskytly uvedené komplikace, existuje vyšší riziko, že budou dítěti matkou zanedbávány nebo týrány (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 43).

Fontana (1997) hovoří o tom, že existuje spojení mezi stylem rodičovské péče a následným chováním dítěte. Rovněž Matoušek, Matoušková potvrzují, že na delikventním chování adolescentů se podílí výchovný styl. V rodinách, kde se vyžaduje přísná tvrdá disciplína, uplatňují se tlesné tresty a rodiče se v těchto chovají agresivně, se mnohem častěji vyskytuje delikventní chování dítěte. Matoušek a Matoušková upozorní na to, že děti se v takových rodinách učí agresivitě jako dovolenému způsobu chování. Agresivní laděný výchovný styl je navíc podle nich málo účinný, děti si osvojují lhaní a předstírání, aby se vyhnulo trestu (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 44). V rodinách, kde se uplatňuje spíše laxní výchova, se mládež projevuje obvykle nenásilnou trestnou činností.

Fontana popisuje rodičovské styly a jejich důsledky v chování dítěte. Jedním z těchto stylů je **styl autoritativní**. Od dítěte je vyžadováno, aby se chovaly rozumně, na úrovni. Rodiče jsou pečující, zajímají se o dítě a jeho názory. Rozhodnutí rodičů bývají zdůvodňována. Z dítěte pak vyrůstá samostatný, sebeprosazující se jedinec. Děti bývají kamarádské vztahy vrstevníky, spokojené a úspěšné. Oproti tomu některé rodiče uplatňují **autoritářský styl** výchovy. Tito rodiče prosazují moc, schází z jejich strany vřelost a vzájemná komunikace. Vyžadují poslušnost a úctu k autoritě. V chování dítěte se projevuje sociální izolace. Dívky bývají závislé, nemají snahu o dobrý výkon, naopak chlapci mají sklon k agresivitě. Fontana dále popisuje **shovívavý styl**, kdy je výchova orientována na dítě. Jsou na něj kladeny přísné požadavky. Z dítěte se pak stává nezralý člověk, neovládá své impulsy a chybí mu společenská odpovědnost. Může být sklon k agresivitě. Problematický je i **zanedbávající styl** výchovy. Rodiče, kteří ho uplatňují, nemají na dítě čas, jsou přísní svými činnostmi. Chybí oboustranná komunikace, rodiče se nezajímají o názory dítěte. Dítě má pak sklon k náladovosti, je nedostatečně soustředěné, nedokáže ovládat své city a impulsy. Nestojí o školní výuku a má sklon k požívání drog (Fontana, 1997, s. 24).

Train uvádí, že rodiče delikventních i agresivních dětí neposkytují svému dítěti dostatečný dohled, nedokážou vytyčit jasná pravidla a nejsou schopni dát najevo svůj nesouhlas s nesprávným chováním dítěte. V krizových situacích reagují emotivně a vyhýbají se probírání delikventních témat. Když dojde k řešení problému, mají rodiče tendenci k úletu, ale nenacházejí východisko (Train, 2001, s. 48-49).

V jednom z výzkumů, který hodnotí rodičovskou výchovu a postoj adolescentů k ní, dospěli výzkumníci k názoru, že problémové chování u chlapců souvisí s mírou slednosti otce v kombinaci lhostejnosti matky k tomuto postoji. U děvčat se problémové chování spojuje s direktivností rodičů (Sobotková et al., 2014, s. 99).

3.1.4 Faktory v rodině podporující delikventní chování

Různí faktory související s rodinou mohou podporovat antisociální chování dětí. Jedním z takových faktorů jsou odlišné demografické a socioekonomické charakteristiky (úplnost/neúplnost rodiny, vzdělání rodičů, zaměstnanost apod.). Dalším faktorem je funkce rodiny (vztahy v rodině, výchovné styly apod.) a určité skupiny faktorů se pojí s osobnostními rysy rodičů (Sobotková et al., 2014, s. 98).

Dalšími rysy rodinného kontextu, které souvisí s deviantním chováním dětí a mládeže jsou rodina s narušenou strukturou, nízký příjem, velké rodiny, rodiče s antisociálním chováním, nízký rodičovský dohled, zneuvěření dětí, nevypovídatelná výchova, chladný rodičovský postoj, konflikty mezi rodiči, osobnost dítěte (Sobotková a kol. 2014, s. 100).

3.2 Škola a mládež s kriminálním chováním

Děti a mladiství ve škole tráví mnoho času. Škola bezpochyby ovlivňuje život mládeže, vychovává, vzdělává, rozvíjí osobnost. Malé děti vidí v učiteli velký vzor, v průběhu dospívání se mění jejich postoj a jeho život najednou mnohem více ovlivňují vrstevníci. Na kriminalitu mládeže má mimo jiné vliv škola, chování učitelů, styl výuky, dále ji ovlivňuje postoj žáka ke vzdělání, k učivu a bezpochyby i to, jak učivo zvládá. Právě následující podkapitola se bude věnovat těmto faktorům zabývat.

3.2.1 Škola jako instituce

S nástupem do školy život dítěte dostává úplně jiný rozměr. Přichází mnoho změn, kterými jsou například pravidelný režim, nutnost přizpůsobit se do škole nebo uznávat autoritu. Dítě upíná svou pozornost, ve škole je bráno jako jeden z mnoha, v rodině tomu tak být nemuselo.

Škola by se měla zabývat nejen vyučováním předmětů, ale také socializací, morálním vývojem, výchovou, rozvojem osobnosti apod. Tyto požadavky byly od školy vždy

pofladovány, i kdyf by se dalo p edpokládat, fe práv tyto aspekty budou p enechány rodin . Spole nost od -koly vyfluje i dal-í pofladavky. Ze strany -koly se nep edpokládá se pouze p edání kvalifikace pro budoucí práci, ale i výchova k ob anské angaflovanosti. Je o ekáváno, fe zde bude -kola spolupracovat s rodinou. Av-ak skloubit zájmy rodiny, -koly a spole nosti není vřdy jednoduché. Třkola by m la p ihlířet k postoj m rodi , ale také k pot ebám dít te, ov-em u rodin, které se -kolou nespoupracují, to není snadné. Dal-ím problémem je po et flák ve t íd . Individuální p ístup je tém nemoflný, protofe ve t ídách je b fn afl t icet flák (Matou-ek, Matou-ková, 2011, s. 67).

Funkce -koly podle Havlíka (2002, s. 98) jsou výchovná, vzd lávací, kvalifika ní, integra ní, selektivní, dále také ochranná a resocializa ní i nápravná. Zde lze vid t, fe innost -koly je mimo ádn sloflitá. Třkola se v sou asnosti nachází v ohnisku dohad , kritiky zvn j-ku, neopodstatn ých generalizací a nepodlořených spekulací.

Matou-ek a Matou-ková upozor ují, fe slábne vliv n kterých rodin na d ti. Druhá polovina dvacátého století je podle nich typická tím, fe sílí média a mají mocný socializa ní vliv. Na socializaci dít te mají vliv rovn fl vrstevnické skupiny, jejich socializa ní p sobení je ne ízené. Třkola je pak povařována tém za výhradní prost edí, které je v souladu se zájmy spole nosti a m fe garantovat řoptimálnío i dokonce řv decky promy-lenéo p sobení na dít . I pokud rodina dít te v n kterých ohledech selhává, nemusí být prosp -né, kdyf míra u itelovy angaflovanosti na flákov osudu p esahuje míru rodi ovského zájmu. Od p sobení -koly na socializaci dít te se v sou asné dob o ekává víc, nefl je reálné a moflné (Matou-ek, Matou-ková, 2011, s. 65).

řNelze íci, fe lidé rozum jí tomu, co -kola d lá, a o co lidé, kte í jsou v ní zam stnání, usilují. Jak ukazují mnohé analýzy, to, co se odehrává v jejím prostoru, je výsledkem st etu mnoha sociálních a psychologických vliv , z nichřl mnohé jsou asov í prostorov velmi vzdálené, ale stále ovliv ují p edstavy a jednání t ch, kte í se uvnit -koly pohybují a pracují v níř (Havlík, 2002, s. 95). Havlík také uvádí, fe -kola uspokouje socializa ní pot eby spole nosti. Jedná se o typickou spole enskou instituci. Třkolské instituce jsou z izovány bu státem, nebo z iniciativy ur ítých skupin obyvatel, jako nap . soukromých z izovatel nebo nábořenských spole enství (Havlík, 2002, s. 96).

3.2.2 Příčiny kriminálního chování v oblasti vzdělávání

Úvahy o příčinách kriminálního chování začínají u rodiny, ale také u vzdělávacího systému. Kriminalita mládeže je spojována s nedostatečným vzděláním, často s nedokončeným základním vzděláním, nezaměstnaností nebo s nemajetností. Zmíněné faktory se vzájemně prolínají. Vyšší vzdělání zvyšuje příležitost na trhu práce. Větší pravděpodobnost uplatnění v lépe placených profesích je pro člověka, který má lepší sociální kapitál, než pro člověka s horším sociálním kapitálem. Takové děti se často dostávají do kole, které kvalifikují pro méně prestižní profese. Vyšší kriminalitu mládeže je možné pozorovat v sociálně hendikepovaných vrstvách (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 68).

Mareš uvádí, že neúspěšnější chlapci často pocházejí z rodin, kde rodiče nemají úplné základní vzdělání, nebo mají nižší vzdělání, než rodiče úspěšných chlapců. Dále jsou rodiny takových chlapců často neúplné, nebo se jedná o děti v náhradní rodinné péči. Neprosívající chlapci nemají dostatečně organizovaný denní režim, chybí jim domácí příprava a pomoc ze strany rodičů. Chlapci se nacházejí v disharmonickém rodinném prostředí, kde chybí pocit jistoty a bezpečí. Rodiče na kole neúspěchu v dětství reagují výbuchy emocí, děti často tlesně trestají, ale jinak chlapci nepomohou (Mareš, 2013, s. 540).

Zvyšovaná úzkost u dětí je často projevem problému v rodině a ve škole. Vysoká úzkost u chlapců znamená následné neposlušnosti v i ostatním, časté hádky s rodiči a trávení volného času mimo domov. Dívky v dětství dělají pravý opak toho, co očekávají rodiče. Když se chovají vzorně, je to z důvodu obavy z trestu. Dále je prokázáno, že české děti nemají dobrý vztah ke škole, je pro ně obtížné komunikovat se svými rodiči, často se objevují fyzické souboje. Pozitivním zjištěním je, že oproti jiným zemím je na českých kolech méně výskyt šikany (Sobotková et al., 2014, s. 105).

3.2.3 Osobnost učitele a styl jeho působení

Podle Sobotkové et al. (2014, s. 102) hraje škola *šnezanedbatelnou roli ve formování osobnosti dítěte*. Dítě ve školním prostředí ovlivňuje několik faktorů. Jsou jimi především učitelé, vrstevníci, vztahy ve škole, ale také klima školy a školní tída. Učitel může pro žáka znamenat vzor, ovlivňuje ho komunikací, vzájemným vztahem a interakcí. Děti od svého učitele nejvíce očekávají, že bude mít demokratický vztah, trpělivost,

porozumění, smysl pro humor a zároveň bude dle sledný. Zmíněné vlastnosti fláky dokážou ocenit a vytváří si s učitелеm dobrý vztah. Stejnou měrou záleží na vlastnostech osobnosti, postoji k flákovi a na stylu učitelova působení.

Stylem výchovného působení učitele se zabývá Sobotková et al. Popisují **autokratický styl**, kdy je pro učitele nejdůležitější kázeň a výkon, nezajímá se o děti. Při výuce mluví převážně o něm. Zesměšňuje fláky a nepoužívá humor. Jedním ze stylů výchovného působení je také **liberální styl** s nezájmem o děti. Učitel se může chovat nejistě, je lhostejný, nezajímá se o fláky ani o jejich výkon. Zmínován je i **rozporný autokraticko-liberální styl**, ve kterém se střídají a prolínají předchozí dva styly. **Laskavý liberální styl** je zase ten, kdy je ze strany učitele patrné porozumění. Učitel chápe flákovy potřeby, je laskavý, ale bez požadavků a nedleďný, nekontroluje plnění úkolů. Posledním stylem, který Sobotková et al. charakterizují je **integrační styl**. Flákovi se dostává pochopení, jsou na ně kladeny přísné požadavky s následnou kontrolou. Učitel fláky neuráží, věří jim, dokáže s nimi mluvit i o vécích, které nesouvisejí se školou. Je podporována jejich samostatnost a iniciativa (Sobotková et al., 2014, s. 102-103). Integrační styl se zdá být v praxi u učitele nejvýhodnější.

Rovněž Fontana se zabývá rozdělením výukových technik. Ten hovoří o používání **formálních** a **neformálních** metod. Kdy formální metody kladou důraz na předem t, vysoký podíl výkladu učitele a neformální metody umožní větší prostor pro iniciativu a tvořivost dětí, učitel se zabývá potřebami dětí. Zmíněné rozdělení je velmi jednoduché a někdy u učitelů oba přístupy kombinují (Fontana, 1997, s. 367).

Nyní může nastat otázka, kdo je tedy šdobrý učitel. Fontana (1997, s. 363) píše, že odpovědi se neshodují ani u odborníků. Na otázku, jestli je například lepší učitel, který podporuje společensko-citový vývoj dětí, nebo ten, který lpí převážně na rozumovém vývoji, se nedá odpovědět především proto, že záleží na složení konkrétní třídy. Učitel může být úspěšný u jedné skupiny dětí, avšak u jiné ufl tomu tak být nemusí. Stačí, aby se ve třídě objevilo jedno rušivé dítě, což může zapůsobit na výkon učitele ve všech ostatních.

3.2.4 Třkolní tída

Třkolní tída tvoří zvláštní skupinu vrstevníků, která vzniká formálně a postupně se stává skupinou neformální. Dítě se svými spolužáky tráví spoustu času, po celou dobu dťství a dospívání se jedná o velmi blízkou skupinu. Spoluřáci se navzájem ovlivňují, a to především v době dospívání, v tomto období na řáka p sobě vrstevníci mnohem více neř uitelé nebo rodiče. Vrstevníci dokážou dospívajícímu poskytnout p řležitost získat zkušenosti v interakci a komunikaci s osobami, které nejsou nadřzeny jako rodiče a uitelé (Sobotková et al., 2014, s. 103).

Tída není homogenní, vytváří se v ní podskupiny, koalice. A právě zmíněné podskupiny se tvoří postupem času. Je možné hovořit o vytvoření vlastní řsubkultury, která se vyznačuje vlastním jazykem, rituály, společnými řinnostmi a zájmy. Dále ve třídách vznikají podskupiny řchto řsubkultur, pravidelně se jedná o rozdělění řdívek a hoch. Ovšem v n kterých p řípadech se m řle jednat o podskupiny asociálních part, výjimkou nejsou tyto party dť uř na prvním stupni řzákladní řkoly. Vzniku m řle napomáhat nezájem u itele, nebo up řednostování n kterých skupin dť i naopak zatracování jiných. U itel má mnoho řnářtroj ř jak na dítě negativně p sobit, mohou to být nap ř známky, poznámky, hodnocení dítěte p ř kontaktu s rodiči, ale také mén ř nápadně řprost edky, jako jsou poznámky na dítě řhem vyu ování, p řehlřšení dítěte, vyzdvhnutí neznalosti u řiva nebo proř eřk proti řkázni. Zmíněné řchování u itele m řle být také d řsledkem vzniku řřikanování ve třídě. U itel vlastně řřozna řř dítě, které je n ř jakým zp řsobem nedosta řující a nastává řsituace, kdy si ostatní dť ti myřlí, řle mohou toto dítě s oprávněným napadat (Matouřek, Matouřková, 2011, s. 74-76).

3.2.5 Klima tříd a řkoly

U ření a řchování řřák ovlivňuje rovn řl řprost edí, mluvíme především o řřkolní třídě, kde dítě tráví mnoho času. Úsp řnost řřáka a řchování odpovídající řnormám je ovlivněno sociálním klimatem tříd. Klima je tvo řeno jak v řemi řřáky, tak u řiteli, kte ří ve třídě řu ří.

Klima řkoly pak zahrnuje řjevy dlouhodobé, typické pro řur řitou řřkolu. Je tvo řeno řvedením řřkoly, u řiteli, řřáky a řprost edím řřkoly. Rozliřujeme pozitivní a negativní klima řkoly. Za pozitivní klima ozna řují řřáci takové, v n řm ř mohou zařřit řřp řch. Dostává se řjim v n řm řspravedlivého p řřstupu, je podporována řřáková řosobnost a řkladené p řřladavky jsou

přímé schopnostem. Negativním klimatem rozumíme především negativní chování fláků, což znamená nekáze, šikana, násilí, závadné chování jako kouření nebo konzumace drog (Sobotková et al., 2014, s. 104).

V tradičních kolech děti soutěží v reprodukci znalostí, nesoutěží ve schopnosti spolupracovat a nejsou schopné nalézt vlastní řešení problémů. Objevují se velké rozdíly mezi fláky a patrné jsou rozdíly mezi dětmi z rodin vysokoškolačů a z rodin, kde mají rodiče základní vzdělání. Diference jsou znát také mezi chlapci a dětmi i mezi gymnazisty a učiteli. Dalším problémem je schopnost dětí aplikovat znalosti ze školy. V tomto ohledu je Česká republika v mezinárodním měřítku podprůměrná. Fláci jsou ve kolech vedeni ke kázni a k respektování autority, ale také k nesamostatnosti. Jsou závislí právě na učitelích a autoritách. U rizikových dětí se tato závislost snadno změní v odpor autoritu respektovat (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 71).

Se samostatným životem fláků dále souvisí tvořivost, prosociální dovednosti apod. Bohužel ani tyto schopnosti nejsou u dětí náležitě rozvíjeny (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 72).

3.3 Vrstevnické skupiny a rozvoj kriminálního chování

V průběhu dospívání každý jedinec hledá vlastní identitu, vlastní já. Klíčovým prostředkem tohoto hledání je vrstevnická skupina. Skupina, se kterou se jedinec ztotožňuje, pro něj má velký význam a upravenost uje jí před rodinou i dalšími skupinami. Ať už se jedná o formální (ve škole, v zájmových kroužcích) i neformální skupiny (v místě bydliště), dítě se dostává do vzájemného působení s vrstevníky. Neformální vrstevnické skupiny z velké části vznikají z formálních skupin, ač jsou tvořeny spolufláky ze škol i z kroužků (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 83).

Dospívající díky skupině vrstevníků získává zkušenosti v komunikaci s lidmi, kteří jsou mu rovni, ne jako u učitelů nebo rodičů, kteří jsou nad ním. Setkává se s různými názory, plní různé sociální role, učí se prosazovat svůj názor a s tím souvisí i regulace prosazování. Naráží na konflikty, učí se argumentovat, vyjednávat, diskutovat, bránit se, hledat kompromisy a vyrovnávat se s nezdarem. Jestliže si dospívající nerozumí s dospělými, hledá u vrstevníků oporu. Původně je na skupině vrstevníků závislý (Sobotková et al., 2014, s. 107).

Kriminologie zdrazuje, že kriminalita mládeže je páchána téměř vždy v partách. Ty vznikají právě vyloučením z formálních skupin. V tichou se jedná o spolufláky ze škol, učiteli, nebo dokonce z pobytového zařízení pro rizikovou mládež. Je ale třeba zdraznit, že ne všichni dospívající se rozcházejí se svými rodiči a dávají přednost pouze vrstevníkům. Jestliže je rodina plně funkční, jsou zde silné vztahové vazby. Vrstevníci mohou být oporou během dospívání v situacích, kterým rodiče nedokážou porozumět, ale jestliže má dítě jinak v rodině oporu, jsou mu vytyčeny meze dovoleného chování, je rodina stále velmi důležitá (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 83).

3.3.1 Parta jako příčina problémového chování

Mládež je v době dospívání neústupná a nesmlouvavá ve svých požadavcích na to, jak by se daný člověk měl chovat, jak oblékat a jak se vyjadřovat. Pro ně které má být dospívání znamenat velmi těžké období, ve kterém se musí přizpůsobovat skupině a jejím požadavkům, s nimiž nesouhlasí, jen proto, aby nebyl stědem posměšků, ignorace, úteků a aby měl kamarády, kteří jsou v tomto období tak důležití. S tím, že parta neznamena jen bezproblémové prostředí, souhlasí i Matoušek, Matoušková. Mladý člověk podle nich potěbuje být v očích vrstevníků viděn jako někdo, kdo je šnormální, kdo má stejné hodnoty jako v tina a to má znamenat stresující nároky. Nároky, které vrstevnická skupina vyžaduje, se týkají úpravy zevnějšku, ale také stylu vyjadřování, druhu preferované hudby, postoje k uívu, rodině, sexualitě, k alkoholu i kouření atd. U dětí, které mají nízkou podporu ze strany rodiny, je velká pravděpodobnost, že budou mít mnohem silnější potěbu do party zapadnout než děti s dobrým rodinným zázemím (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 84).

I Sobotková et al. zmiují, jak má být někdy vrstevnická skupina vyvolávat strach a vést k rizikovému chování mladistvého. Uvádí jí, že *šmnohé výzkumy dokazují, že vliv vrstevníků nejde vždy pozitivním směrem, hovoří se o vlivu vrstevníků na iniciaci kouření, konzumování alkoholu nebo drog. Strach z vrstevníků a z jejich odsouzení má vést k nápodobě jejich rizikového chování* (Sobotková et al., 2014, s. 107).

Mnohé delikventní skupiny mají zavedené vstupní rituály pro nové členy. Vstupním rituálem bývá často spáchání trestného činu. Poté má být v nich kterých případech adept v dčem skupiny vydírán, že jeho čin bude anonymně oznámen na policii. Nastává hrozba

ztráty postavení ve skupině, ale také prozrazení a sankce za spáchaný čin (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 83).

Na které party jsou schopny přestat chodit do školy a tím se mohou vymknout veškeré kontrole. Vytvářejí si vlastní hodnoty, chovají se nezávisle. Ty party, které tráví volný čas v hernách a na diskotékách se dostávají ke kriminální činnosti z důvodu docházení prostředků na tento způsob flivota. Opatřovat si je za nou drobnými krádežemi, které postupně přerostají v organizovanou činnost. Jiné skupiny vede ke kriminalitě nuda. Násilné akty nesou neuvdomovaný motiv předvést se před kamarády, tak vznikne skupinová atmosféra, díky které nikdo před činem necouvne, protože nechce ukázat svoji slabost (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 83). Podaná a Buriánek upozorují na fakt, že česká mládež delikventní činy obvykle nekoná z důvodu získat materiální zabezpečení, mnohem častěji s tímto činem je vlastně jen vyhecování skupinou, a to se jedná o neuvdomové porušení zákona. Mluvíme o drobných krádežích a násilných činech (Podaná, Buriánek, 2007, s. 47).

Příslušná skupina může vyžadovat konformitu zájmu a ta se nemusí shodovat se zájmy jedince. Tak vzniká určitý tlak skupiny na jedince, aby se přizpůsobil. Podstatou tlaku je povzbuzování skupinou k určitým činnostem. Jedinec ví, že činnost není správná, ale přijde mu atraktivní. V této situaci mu skupina pouze pomáhá překonat vnitřní zábrany. Časté jsou také situace, kdy člověk určitou činnost opravdu vykonat nechce, ale v danou chvíli je pro něj důležitější vyhovět skupině. Jedinec vykonává činnost za cenu členství. Přisobení vrstevnické skupiny je považováno za významný faktor pro rozvoj rizikového chování. Přesto jí v psychologickém výzkumu není věnována dostatečná pozornost a to ani v našem ani v zahraničním prostředí. (Sobotková et al., 2014, s. 108-109).

3.3.2 Cíle moderní doby

Matoušek a Matoušková mluví o univerzálních hodnotách a cílech společnosti. Jedná se o cíle bohatších vrstev, které jsou pro nižší vrstvy nedosažitelné. Pro lidi, kteří se nenarodí do bohaté rodiny a do rodiny s dobrým sociálním kapitálem, je cesta za bohatstvím a mocí velmi obtížná. Cesta vzhlahu znamená dobré vzdělání, ale také vhodný okruh přátel, vhodné koníčky a trávení volného času a patřičná poslušnost postavení v zaměstnání. Ti, kteří nemají potřebný finanční ani sociální kapitál, hledají

náhradní cestu ke společenskému úspěchu. Mnohdy se jedná o cestu, která je rychlejší, ale ve finále se jedná pouze o zdánlivě stejný cíl, jaký má společnost. Jedinec úspěch redukuje na své symboly, mluvíme například o oblečení, autech, motorkách, penězích, atraktivních dívkách nebo nahánění strachu slabším (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 85). Zmíněné cíle, hodnoty a potřeba vyrovnat se bohatším lidem je důsledkem moderní doby. Můžeme pozorovat změnu oproti době, kdy byly sice mezi společenskými vrstvami bariéry vztahy, ale lidé si nevolili cíle, které pro ně byly nedosažitelné. Neměli potřebu se probíjovat do vyšší vrstvy. Tento obrat lze odvodit vřadypřítomnými médii a reklamou, která podsouvá co je šprávně a nabádá k vyrovnání rozdílů se známými a kamarády. Jak zmíní Sobotková et al., dalším negativním aspektem je odmítání jedince kolektivem. V pozdějším věku může vyvolat nepříjemné, sociálně nežádoucí chování (Sobotková et al., 2014, s. 108).

4 TUKOLSKÁ INSTITUCIONÁLNÍ PÉ E

Poslední kapitola této bakalářské práce bude vnována ukolským za ízením, která se vnují pé i o d ti a mladistvé s delikventním, kriminálním a rizikovým chováním. Pod Ministerstvo ukolství R spadají podle § 2 zákona . 109/2002 Sb. diagnostické ústavy, st ediska výchovné pé e, d tské domovy, d tské domovy se ukolou a výchovné ústavy. Úkolem t chto institucí je zmírn ní nebo odstran ní p í in a d sledk vzniklých poruch chování. V neposlední ad je jejich úkolem zdravý rozvoj dít te. Cílem není trest a následná společenská diskriminace. Janský (2014, s. 116) uvádí jako hlavní úkol t chto za ízení vytvo ení bezpečných podmínek na základ pozitivních emo ních vztah , které umofl ují profitek d v ry mezi dít tem a dosp lým.

4.1 Vývoj institucionální pé e

S mladými pachateli se do 19. století nakládalo stejně jako s dosp lými. Na d ti se vztahovaly stejné sankce, byly v zn ny společn s dosp lými. Od 19. století se zaaly normy m nit. Za alo se p ipou-t t, fle na d ti a dospívající nelze uplat ovat stejnou trestnou odpovědnost jako na dospělé. D vodem byla nejen rozdílná t lesná vý-ka, ale zejména rozdílná úroveň rozumové a mravní vysp losti. Za alo být obecn uznáváno, fle i kdyfl nezletilý spáchá stejný trestný in jako zletilý, bude zde jiná míra odpovědnosti. D vod , pro je nezbytné nezletilé pachatele sankciovat jinak nefl zletilé pachatele je n kolik. Od d tí se fládá, aby chodily do ukoly a poslouchaly své rodi e. Mají zakázáno pít alkohol, kou it cigarety, ídit motorová vozidla, nesm jí uzavírat obchodní smlouvy. Cílem trestní spravedlnosti je hlavn výchova, ta je up ednost ována p ed ochranou společn osti. To se týká dal-ího vývoje trestní spravedlnosti mládefle, mluví se o zavedení rozdílného zacházení. Vychází se z uv dom ní, fle trestná innost dít te souvisí se sociálními, ekonomickými a psychickými problémy dít te, cofl pouze trest nevy e-í. Rozvoj se dále týká vytvo ení speciálního soudnictví pro mládefl (Zoubková, 2002, s. 72-73).

Tabulka 3 ó P ehled o pravomocných rozhodnutích soud v ízení o nezletilých d tech (Rok 2011, údaje Ministerstva spravedlnosti)

ROZHODNUTÍ	PO ET
Ústavní výchova	
Na ízena ústavní výchova - dít te ve v ku 13-15 let pro jeho závadné chování	291
Na ízena ústavní výchova ó dít te nad 15 let pro jeho závadné chování	573
Na ízena ústavní výchova ó v ostatních p ípadech	976
Ochranná výchova	
Ulofena ochranná výchova podle §93 odst. 2 zák. 218/2003 Sb.	46
Ulofena ochranná výchova podle §93 odst. 3 zák. 218/2003 Sb.	13

Zdroj: Statistický p ehled soudních agend, MS R, 2011

Tabulka 3 zobrazuje rozhodnutí soud v ízení o nezletilých d tech z roku 2011. Vidíme, kolik d tí dostalo na ízenou ústavní výchovu a kolik ulofenou ochrannou výchovu.

4.2 Typy ústavní a ochranné výchovy

Dít ti, u n hofl je váfñ ohrofena i naru-ena výchova, je na ízena ústavní nebo ochranná výchova. Týká se to d tí, které jsou svými rodi i zanedbávány a to po stránce výchovné, citové, materiální, hygienické apod., dále d tí, kterým rodi e tolerují zá-kořáctví, gambling, pořívání alkoholu a drog (Zoubková, 2002, s. 79).

Podn tem pro na ízení ústavní výchovy mohou být p estupky a trestná innost, závislost na drogách, alkoholu, automatech, sexuální promiskuita i lenství v závadné part . U nejzávařn j-ích trestných in mládeře se ukládá ochranná výchova (Zoubková, 2002, s. 79-80).

4.2.1 Diagnostické ústavy

Úkolem diagnostických ústav je zpracovat komplexní diagnostiku osobnosti, definovat individuální výchovné a vzd lávací p ednosti, plus podat návrh vhodných metod a p ístup . Tyto úkoly se plní p i zpravidla dvoum sí ním diagnostickém a výchovn -

terapeutickém pobytu dítěte. Požadavky týkající se přijatých dětí jsou stabilizace dítěte a upevnění hygienických, reaktivních a výchovných návyků (Janský, 2014, s. 116). Děti jsou odsud rozmísťovány do příslušných výchovných zařízení (Márcová, 2009, s. 140).

Rozlišuje dva typy pobytu, buďto nařízený soudem, nebo dobrovolný. U dobrovolného pobytu je dlehlitá trojstranná dohoda mezi vedoucím ústavu, rodiči svěřence a svěřencem. Tyto pobyty nejsou příliš využívány, ve většině případů se jedná o nedobrovolný pobyt nařízený soudem (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 154).

Přijímání nového svěřence zahajuje sociální pracovnice, která má na starost zkontrolovat všechny potřebné doklady, poté nastupuje psycholog, který zakládá dekurz svěřence. První záznam se týká prvního rozhovoru, psycholog se snaží odhadnout adaptaci klienta na prostředí. Další záznamy týkající se chování klienta píše vychovatel. Vychovatel dále vypracovává pedagogický záznam o svěřenci (asi v polovině pobytu) a poté, těsně před koncem pobytu konečný záznam. Těmž účelům je zde návrh o přesunutí klienta do výchovného ústavu. Málodky se stane, že se svěřenec vrátí tam, odkud do diagnostického ústavu přišel. Tyto výjimky se týkají především jen těch, kteří přišli do diagnostického ústavu na žádost rodičů (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 154).

Diagnostické ústavy plní diagnostické, vzdělávací, terapeutické, výchovné a sociální úkoly. Diagnostika spoívá v pedagogickém a psychologickém vyšetření dítěte. Terapeutická činnost se pak díky těmto vyšetřením zaměřuje k nápravě poruch v sociálních vztazích a v chování dítěte (Zákon č. 109/2002 Sb.).

4.2.2 Dětské domovy

Děti, které nemohou být vychovávány v rodině, popřípadě v jiné formě náhradní rodinné péče jsou umístěny v dětských domovech. Tyto děti by neměly mít závažné poruchy chování. Dochází dohody, která není součástí dětského domova. Vložená kategorie dětí je zpravidla od 3 do 18 let. V dětských domovech je zastoupeno především sociální a výchovné zázemí. Děti jsou do dětského domova často umísťovány z důvodu rozpadlých rodin, nebo přímo z kojeneckých ústavů. Tyto příčiny jsou dále často propojené s problémy výchovnými, osobnostními a zdravotními (Janský, 2014, s. 116).

4.2.3 Dětské domovy se školou

Jedná se o školská zařízení, kde děti se závažnými poruchami chování vykonávají ústavní nebo ochrannou výchovu. Dětem umístěným může být rovněž aktuální psychické oslabení. Jsou zde umístěny děti od 6 let do ukončení povinné školní docházky (Janský, 2014, s. 116).

4.2.4 Speciální výchovné péče

Věstranná preventivní výchovná péče dětem a mládeži by měla být poskytována ve speciálních výchovných péčích. Péče se týká dětí a mládeže s negativními společenskými projevy, u kterých není důvod pro výkon ústavní výchovy. Můžeme se setkat se speciálním zařízením jako docházkové zařízení, internátní zařízení, nebo kombinace docházkového a internátního zařízení (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 197).

Nejčastěji se setkáváme s poskytováním péče dětem, u nichž vzniká závislost na alkoholu a dětem v krizových situacích, které souvisejí s rodinou školou.

4.2.5 Výchovné ústavy

Děti starší 15 let se závažnými poruchami chování jsou umístěny do výchovných ústav, které poskytují výchovnou, vzdělávací a sociální péči. Týká se to nezletilých s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochranou výchovou. Děti od 12 let, které pro velmi závažnou poruchu chování nemohou být umístěny v dětském domově se školou, jsou umístěny také ve výchovných ústavech (Janský, 2014, s. 116).

Ústav poskytuje přípravu na budoucí povolání, mluvíme o dlouhodobé péči. Je možné se setkat se třemi typy výukových programů. Jedná se o kurzy a praktická školení pro nejméně vzdělatelné, odborná učiliště a střední odborná učiliště (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 156).

Výchovné ústavy pro mladou zmlnou, což je odvoditelné zejména zmlnou společenské situace. Matoušek a Matoušková se například zmíní o zrušení izolací. Nebo zrušení stíhání vlas jako sankce za útek. Také upozorní na nedostatečnou diferenciaci. Svěnci, kteří by podle pracovníků zařízení neměli být spolu, společně flíjí a tím dochází k ovlivnění méně narušených svěnců svěnci více narušenými (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 157).

Personál výchovných ústav pečuje o nejh e vzd lavatelné mladé lidi, tím si uv domují rizikovost své práce. fiádají o legislativní i jiné formy podpory, nicmén ta se jim nedostává. Personál vyfkladuje zp ísn ní ústavního reffimu, dokonce prosí o p ítomnost ozbrojené stráfle v ústavu. V oblasti ústavní pé e o rizikovou mládefl m fleme dnes vid t spí-e rezignaci nefl nad-ení pro zm ny (Matou-ek, Matou-ková, 2011, s. 158).

5 METODOLOGIE VÝZKUMNÍ PRÁCE

Teoretická východiska v této bakalářské práci objasní základní pojmy týkající se kriminality dětí a mládeže. Právě první kapitoly se staly podkladem pro metodologickou část. Dlešitou kapitolou je vývoj kriminality, jejíž významnou částí je struktura kriminality. Nicméně pro účel této bakalářské práce je nejdelší kapitola věnovaná faktorům ovlivňujícím vznik kriminality. Tato kapitola se zaměřuje na tři faktory ovlivňující vznik kriminálního chování dětí a mládeže. Dále se zmíní o dvou formálních vlivy prostředí (škola, rodina) a jeden neformální vliv (vrstevníci).

Záměrem následující kapitoly je zformulovat cíl výzkumu, posoudit jeho naplnění a poskytnout informace o výzkumu, který probíhalo v konkrétním prostředí. Postup získávání dat, jejich analýza, spolu s metodou sběru dat jsou popsány níže. Dále se tato kapitola věnuje popisu výzkumného vzorku výzkumu a popisuje okolnosti, za jakých byla data získána.

Pro účel této bakalářské práce byla zvolena **kvalitativní strategie**. Jak říká Strauss a Corbinová (1990, s. 10) jestliže se k výsledkům výzkumu nevyužívají statistické procedury, či jiné způsoby kvantifikace, jedná se o kvalitativní výzkum.

Kvalitativní výzkum je oproti kvantitativnímu výzkumu více tvárný, popisuje konkrétní případy, nepracuje s číselnými údaji. Účelem kvalitativního výzkumu je co nejvíce porozumět zkoumaným osobám, přiblížit se jim, pochopit situace. Realizátor takového výzkumu objevuje nové souvislosti, zkoumané osoby zkoumá jako celek (Gavora, 2000, s. 11-12). Kvalitativní výzkum získává více podrobností o případech, na rozdíl od kvantitativního výzkumu. Realizátor výzkumu dokáže proniknout pod povrch zkoumaných jevů (Hendl, 2005, s. 45). Charakteristickým znakem pro kvalitativní výzkum je, že je prováděn v přirozených sociálních podmínkách (Fifflavský, 2003, s. 107).

5.1 Cíl výzkumu a formulace výzkumné otázky

Kriminalita dětí a mládeže je v poslední době velmi diskutované téma. Jedná se o nemalý problém dnešní společnosti. Především část této bakalářské práce řeší otázku, jak tomu bylo dříve, jak se kriminalita dětí a mládeže vyvíjela a jaká je dnes. Jedno z klíčových zaměření je ale v poslední části práce přímá kriminálního chování dětí a mládeže. Existuje spousta prokázaných vlivů, které kriminalitu ovlivňují, a je to důležitost, volný čas i osobnost

dít te. Tato bakalářská práce se ovšem zaměřuje na ty vlivy, jež spadají do vlivů prostředí a podrobněji jsou popsány ve této kapitole. Následující kapitola má za úkol zjistit který vliv prostředí má na kriminalitu dětí a mládeže opravdu největší vliv, dále se kapitola zabývá otázkou, s jakou kriminalitou se dnešní mládež setkává nejčastěji.

Z výše uvedeného lze vyvodit cíl práce, kterým je **zjistit zda kriminální chování dětí te ovlivňuje více formální či neformální prostředí a se kterým typem kriminálního chování se dnešní mládež setkává nejvíce.**

Z cíle práce byly odvozeny tři výzkumné otázky, na které se práce orientovalo. Tyto otázky pomohly celé práci nasmírovat, jsou jakýmsi zúžením a konkretizováním cíle. Výzkumné otázky zní takto:

VO 1: Do jaké míry ovlivňuje kriminální chování dětí a mládeže působení rodiny a školy?

VO 2: Jaký vliv mají na kriminální chování dětí a mládeže přátelé a neformální prostředí?

VO 3: S jakým typem kriminálního chování má dnešní mládež největší zkušenosti?

5.2 Metody sběru dat

Gavora (2000, s. 148) tvrdí že je *šnejplem nástrojem zkoumání vlastní úsudky a zkušenosti výzkumníka*, ovšem pracovat pomocí ustálené metody sběru dat je i přes toto tvrzení prospěšné. Metody sběru dat charakterizujeme jako zvláštní postupy, díky kterým realizátor získává informace o určitých jevech. Díky kvalitativní orientaci práce je práce bohatá a specifická data. Metody sběru dat výzkumník používá pro rozkrytí a následnou interpretaci formulací lidí o sociální realitě. Nejčastěji metodou kvalitativního práce je rozhovor, zúčastněné pozorování a ohniskové skupiny (Miovský et al., 2007, s. 142).

V této práci byla pro sběr dat práce zvolena metoda **polostrukturovaného rozhovoru**. Podle Miovského (2006, s. 159) se jedná vedle nestrukturovaného a strukturovaného rozhovoru o nejčastější podobu rozhovoru.

Při využití polostrukturovaného rozhovoru si tazatel nejprve vytváří závazné schéma rozhovoru, toho se pak při rozhovoru drží. Podle schématu si vytváří témata a otevřené otázky, ty jsou během rozhovoru probrány. Výzkumník může s účastníky tématy a otázkami dle potřeby manipulovat, mění pořadí a formulaci otázek (Miovský, 2006, s. 159-160).

Výhodou polostrukturovaného rozhovoru je možnost pokládat respondentům rozvíjející a doplňující otázky. Ty v téžině slouží k objasnění nejasností, popřípadě k doplnění odpovědí. Tato metoda umožňuje respondentům vyjádřit svůj názor, nesvazují ho uzavřené otázky, má jakousi svobodu.

Pomocným prostředkem při realizaci rozhovorů s respondenty byl diktafon k pořízení audiozáznamu. Díky tomu byly získány autentické odpovědi respondentů. Kladem nahrávání rozhovorů je plná soustředěnost tazatele na respondenta. Realizátor –et není možné tázanému dávat zpětnou vazbu, pokládat doplňující otázky a nemusí se zdržovat doslovným zapisováním odpovědí, zapisuje si pouze vlastní poznatky. Další výhodou nahrávání je doplnění komplexních informací o prozodické faktory a i, které se jen těžko zaznamenávají na papír, a přitom mohou nést důležité informace. Mluvíme o tempu a dynamice a i, pauzách nesoucích význam apod.

5.3 Tvorba scénáře rozhovoru

Postup, díky kterému byl vytvořen scénář rozhovoru, se nazývá operacionalizace. Mluvíme o metodě, díky níž dochází k převodu teoretických pojmů na empiricky zjistitelné a zpracovatelné údaje. Jedná se tedy o převod do zkoumatelné podoby (Reichel, 2009, s. 51). Operacionalizace je zjednodušený postup, který umožňuje převést složitě sestavené výzkumné otázky na jednodušší a pro –et není lépe uchopitelné.

Z výzkumných otázek byly nejdříve sestaveny tematické okruhy a z nich následně odvozeny otázky, které tvořily kostru rozhovoru.

V příloze (A) lze nalézt za pomoci operacionalizace vytvořené výzkumné otázky v tematické okruhy a otázky pro –et není. Samotný scénář rozhovoru pak lze nalézt v příloze (B).

Vzniklý scénář je nutno chápat pouze jako vodítko, které bychom –et není slouží k nasměrování rozhovoru. Po adí i formulaci otázek je možné bychom –et není mít, popřípadě připojovat doplňující otázky v závislosti na vývoji rozhovoru.

Jeden z popsaných rozhovorů pak obsahuje příloha (C).

5.4 Popis výzkumného prostředí

Pro realizaci této služby byl zvolen Diagnostický ústav Hradec Králové a Státní výchovné péče Návrat, které náleží k Diagnostickému ústavu. Univerzita Hradec Králové s tímto zařízením jako s fakultním pracovištěm úzce spolupracuje. Díky tomu, bylo jednodušší navázat se zařízením kontakt a službu zde realizovat.

Organizátorem tohoto zařízení je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Hlavní činnost této organizace je uskutečňována ve dvou částech zařízení. Jednou částí je Diagnostický ústav a druhou státní výchovné péče.

Diagnostický ústav z hlediska pedagogického a psychologického komplexní vyšetření dětí od tří let, do ukončení povinné školní docházky. Jedná se o internátní výchovné zařízení. Děti jsou do tohoto zařízení umisťovány na základě soudního rozhodnutí o návrhu ústavní, nebo ochranné výchovy, dále na základě předložení soudní opatření soudu. O umístění mohou požádat i samotní zákonní zástupci, což probíhá prostřednictvím příslušných orgánů. Děti s výchovnými problémy mohou nastoupit na dobrovolný smluvní pobyt, jedná se o poskytování preventivní péče. Tuto službu nabízí jak Diagnostický ústav, tak státní výchovné péče.

Pobyt v Diagnostickém ústavu je realizován v těžině po dobu dvou měsíců, kdy probíhá komplexní vyšetření, na jehož základě jsou děti umisťovány do zařízení náhradní rodinné péče. Děti, které absolvují smluvní pobyt, se poté vrací zpět do rodin. Zmíněné komplexní vyšetření zahrnuje zdravotní, psychologické, speciálně pedagogické vyšetření a současně sociální vyšetření. V průběhu pobytu je pak na základě těchto vyšetření vypracován individuální program pomoci. Obsahuje specifické potřeby dítěte, prognózy dalšího vývoje, doporučené metody, postupy. Děti plní povinnou školní docházku přímo v budově. Při mimoškolních aktivitách jsou děti v příslušných výchovných skupinách, kde se jim věnují vychovatelé. Dětem je nabízena řada možností pro smysluplné trávení času (např. keramická dílna, kopaná, cyklistika, posilování, ruční práce, kosmetika, vaření, rybářské činnosti).

Výše zmíněné smluvní pobyty jsou v Diagnostickém ústavu k dispozici od roku 2010. Tyto pobyty jsou určeny dětem, které ohrožují sebe, svoji rodinu i okolí. Jedná se o děti, jejichž chování směřuje k soudnímu trestání. Rodiče proto mohou využít

této preventivní služby, kdy je na základě uzavřené smlouvy realizován dvoumísní pobyt, včetně kolní docházky. Hlavním cílem zájmu je pomoc a ne trest.

Středisko výchovné péče poskytuje v rámci preventivní výchovnou péči. Péče je určena pro děti a mládež, u kterých nejsou zatím důvody pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, v rámci se jedná o děti a mládež s negativními jevy v chování. Cílem je navrátit dítě zpět k přijatelnému způsobu chování a jednání. Středisko Návrat poskytuje ambulantní pedagogicko-psychologické služby, skupiny celodenní péče a dobrovolný internátní pobyt. Dvoumísní dobrovolný pobyt ve středisku výchovné péče Návrat slouží dětem ke zbavení problémů. Děti nejsou ve středisku za trest, pracovníci se snaží děti donutit, aby o svých problémech promýšlely, aby pobyt vnímaly jako zájmy. Děti se zde učí odpovědnosti za vlastní chování, učí se zvládat problémy a mimo jiné se učí toleranci a vzájemnému respektu mezi ostatními dětmi a sociálním okolím. Ve středisku Návrat jsou dvě výchovné skupiny. Během pobytu je zajištěn kontakt s rodinou (nedělní návštěvy, během týdne formou telefon), ve druhé části pobytu, podle snahy dítěte, může být umožněn víkendový pobyt doma. Výuka probíhá v budově ve třídách se sníženým poměrem žáků, podle individuálního vzdělávacího plánu, který poskytuje kmenová škola dítěte.

5.5 Popis výzkumného souboru

Metoda záměrného (účelového) výběru je jedna z nezávislých metod výběru v kvantitativním výzkumu a právě této metody bylo využito pro výběr výzkumného vzorku. Jedná se o metodu, kde jsou účastníci nejprve vybráni podle určitých vlastností. Jedinci, kteří mají předem zvolenou vlastnost nebo stav, jsou záměrně voleni (splnění předem daná kritéria výběru). Zároveň musejí být ochotni s realizátorem nejprve spolupracovat (Miovský, 2006, s. 135).

Pro účely nejprve bylo zvoleno šest respondentů. Jedno z výběrových kritérií bylo, že všichni účastníci nejprve musejí být na pobytu Dětského diagnostického ústavu a Střediska výchovné péče Hradec Králové. Dalším kritériem byl věk účastníků, rozmezí bylo stanoveno na 10-16 let. Dále bylo určeno kritérium rovnoměrného zastoupení dívek a chlapců s ohledem na poměr dívek a chlapců v dětském diagnostickém ústavu a středisku výchovné péče. Nejprve se zúčastnilo pět chlapců a jedna dívka. A posledním kritériem

bylo, stejně jako u zastoupení dívek a chlapců, zastoupení romské populace v poměru v-ech klientů za řízení. Romské děti byly mezi respondenty tři.

V-ichni účastníci -et ení museli mít souhlas zákonných zástupců (vzor obsahuje příloha D). Ú-astníci -et ení byli seznámeni s ú-elem -et ení a zároveň byl získán souhlas k ú-asti v -et ení a k po-řízení audiozáznamu. Aby byla zachována anonymita respondentů jejich jména byla nahrazena prvními -esti písmeny abecedy. První tři respondenti jsou na pobytu v diagnostickém ústavu, poslední dva jsou ve st-edisku výchovné pé-ě.

Respondent A je dívka ve v-ku 10 let. Bydlí v malé obci. Má jednoho sourozence. Rodiče jsou rozvedení. Dívka bydlí s otcem a jeho p-ítelkyní, matku nav-ťvuje každých třináct dní o víkendu. Dívka A byla komunikativní, av-ak b hem hovorů ji bylo nutné podn-covat. Spí-ě odpovídala jen na dotazy, neř-ě by formulovala rozsáhlej-í odpovědi.

Respondent B je chlapec ve v-ku 16 let a je romského p-vodu. Bydlí v men-ím m-ěste. Pochází z úplné rodiny, chlapec B má tři sourozence. Chlapec B byl v komunikaci velmi bezprost-ední, nebyl problém s ním navázat kontakt. Nem-ěl potíže v odpovídání na otázky, n- které sám rozvád-ě.

Respondent C, rovn-ě chlapec romského p-vodu, má 13 let. Žije v malém m-ěste, kde bydlí s matkou a jejím p-ítelem. S otcem není v kontaktu. Chlapec C má dva bratry. Na začátku rozhovoru p-sobil stydliv-ě, do rozhovoru se mu p-řilo- necht-ělo. Na dotazy odpovídal krátce. Postupn-ě se začal uvol-ovat, ke konci ú-řlo odpovědi byly ob-ěrn-ější.

Respondentem D je chlapec romského p-vodu ve v-ku 16 let. Taktéž z malého m-ěsta. Rodiče žijí spolu, má dva sourozence. Chlapec byl usm-avý, milý, zdál se, že bude komunikativní, bezprost-ední, nicmén-ě to se zdálo pouze na začátku rozhovoru. Odpovědi nebyly p-řilo-konkrétní, -lo vid-ět, že nechce p-řilo-odpovídat, necht-ěl rozvád-ět odpovědi.

Respondent E je třináctiletý chlapec, který žije v malé obci. Má jednoho sourozence, rodiče žijí spolu. Chlapec E byl velmi komunikativní, odpovídal spisovn-ě, odpovědi rozvád-ě bez vyzvání.

Respondent F je chlapec, kterému je 13 let. Žije s matkou a babičkou, sourozence nemá. S otcem se nevidá. Žijí v malém m-ěste. Vyjád-ování respondenta F bylo p-řirozené, n- které odpovědi byly rozsáhlej-í, n- které mén-ě, i p-řesto dokázal odpověz-ě psnit.

6 ANALÝZA A VYHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH DAT

K analýze dat bylo využito odpovědí získaných při rozhovorech s dětmi z Diagnostického ústavu a Střediska výchovné péče Návrat v Hradci Králové. Data získaná rozhovorem jsou interpretována dle výzkumných otázek. Ty byly odvozeny z cíle –et ení a díky operacionalizaci převedeny do měřitelné podoby. Podstatné informace z údajů od respondentů byly srovnávány a dávány do souvislostí. Výsledky rozboru dat a vyvozené dílčí závěry lze nalézt v následujících třech podkapitolách. Díky dílčím závěrům byly zodpovězeny výzkumné otázky a naplněn cíl –et ení.

K dílčímu postupu analýzy kvalitativních dat byla vybrána metoda vytváření trsů. Podle Miovského metoda slouží k seskupení určitých výroků do skupin. Skupiny (trsy) vznikají na základě vzájemné podobnosti mezi jednotlivými jednotkami. Díky tomuto procesu vznikají obecnější kategorie, jejichřazení do daného trsu je sdružováno s určitými opakujícími se znaky, určitým typickým uspořádáním atd. Tematický překryv může být například společným znakem trsu, to znamená, že se snažíme ve výrociřech osob vyhledat všechny pasáže, které se týkají jednoho ohraničeného tématu. Základním principem této metody je srovnávání a seskupení dat (Miovský, 2006, s. 221).

Nutno dodat, že závěry nelze kvůli velikosti vzorku zobecnit na všechny děti v Diagnostickém ústavu a Středisku výchovné péče Hradec Králové, natoř je zobecnit globálně na všechny děti v těchto zařízeních. Ve statistickém smyslu respondenti netvoří reprezentativní vzorek. Smyslem kvalitativního –et ení je proniknout ke konkrétním problémům, do konkrétních otázek, témat a porozumět jejich obsahu. Ve výsledcích jsou zahrnuty názory realizátorky –et ení.

Odpovědi dětí jsou zaznamenány doslovně a bez gramatické úpravy.

6.1 Vliv rodiny a školy na kriminální chování dětí a mládeře

Rodinu lze považovat za nejdůležitější součást života, zaujímá nezastupitelnou roli a to hlavně ve vztahu k dítěti. Samotnému dítěti dává základy etiky, životního stylu, formuje jeho hodnoty a postoje. V dnešní době jsou pozorovány změny, hodnoty dnešní rodiny jsou jiné, než v dřívějších rodinách. Dalším initelem, který ovlivňuje život dítěte, je škola. Ve škole může na kriminální chování dítěte mít vliv více faktorů, a uř je to škola samotná, chování učitelů, kolektiv ve třídě nebo styl výuky. Na závěrku

rozhovoru bylo cílem zjistit základní údaje o rodině. Obecně pak první část rozhovoru byla zaměřena na rodinu samotnou, na vztahy v rodině a dále postoj respondentů ke škole.

Všichni respondenti kromě jednoho (F) mají sourozence. Respondenti B, C, D mají více než jednoho sourozence. *šMám čtyry sourozence. Nejmladší je brácha, pak segra, pak jsem já a pak je brácha a pak je nejstarší segra (B).ō šJá mám tři, no vlastně dva sourozence. Mladší brácha (C).ō* Své vztahy se sourozenci všichni hodnotili převážně kladně. *šNo já mám jednu segru, ona je mladší, je jí jeden rok. Mám ji ráda (A).ō* Někteří zmínili, že mají se sourozenci občas konflikty. *šVycházím s nimi v pohodě, dobrý. Někdy se hádáme, tak je to v rodině normálně, jak obvykle, někdy jsou nervy, tak tak (B).ō šVycházím s nimi dobře. No starám se o ně, někdy se pohádáme (D).ō* Rodiče má tři respondenti jsou rozvedení a tři respondenti pocházejí z úplné rodiny. Respondenti pověděli o tom, kde jejich rodiče pracují. *šJsou rozvedení, bydlím s tatkou a jeho přítelkyní, ale teď jsou soudy, takže mofná přejdu k mamce. Mamka pracuje ve fabrice a táta taky ve fabrice, ale ta ka vím, že pracuje jak je Masa, ale mamka nevím (A).ō* V několika případech jsou rodiče respondentů nezaměstnaní. *šJsou rozvedení, nevídají se. Já fluju s mamkou a jejím přítelem. Máma teď nepracuje nikde, protože má to, máme malýho. A táta v Jiříně. Mamina přítel zatím taky nikde (C).ō šTáta podniká s autama, máma je doma a stará se o rodinu (B).ō šRodiče jsou spolu. Nepracují (D).ō*

Všichni kromě jednoho se shodli, že s rodiči mají dobrý vztah, ovšem zároveň poznali, že rodiči někdy lžou a hádají se s nimi. Jen jeden respondent řekl, že má s rodiči velmi dobrý vztah a nelže jim. *šDobře, hodně dobrý vztah. I s mámou, i s tátou. Nikdy se nehádáme, nemáme konflikty. Dív jsem lhal, předitím, jak obvykle. Ale teď už ne, teď mluvím na rovinu. Je to lepší (B).ō šS mamkou mám dobrý vztah. Někdy se hádáme, jako každá rodina. Teď už moc mamce nelžu. Dív to bylo horší. A je to, jsme se dohodli, že kvůli známkám na mě nebude křivka. Máme takovou dohodu (F).ō* Co se týče fyzických trestů, kromě jednoho respondenta všichni odpověděli, že je jejich rodiče neuplatňují. *šKdyž něco udělám, tak mě zbíjejou, ale musí to být něco vážného. Když to není nic vážného, tak ne. Vždycky když to udělám, tak vím, za co to je (D).ō* Většina dotázaných zmínila, že jejich rodina společně tráví určitý volný čas. Nejčastěji se jednalo o společné chůzi na koupaliště nebo podnikání drobných výletů. *šTěba jdeme na koupaliště, do bazénu, anebo těba n kam do lázní se uvolnit, odreagovat a tak dále (B).ō šTak chodili jsme ven. Mam malýho bráčku, tak s ním jsme chodili ven. Anebo na koupaliště, když bylo teplo (C).ō* Jen dva respondenti

dokázali uvést více rozmanitých činností, kterými s rodinou vyplní volné chvíle. *Š s rodinou? Tak, fle chodíme na výlety, jezdíme i do aquacentra do Pardubic, do Prahy, do zoo chodíme n kdy. Vim, fle jsme minule byli, jako rodi e -li do divadla, tak jsme mohli jít s nima a my jsme teda ne-li, my jsme z stali doma. Do kina chodíme. Na kole jezdíme (E). Š T eba chodíme plavat. Na kole tam dojedem, pak se vykoupe. Nebo t eba n kam do restaurace. Na kolech m to hodn baví. A máme doma t i kon , takfle jezdíme. A nejvíc m stejn baví hrát si se psem (F). Š*

Na otázku, která se týkala -koly, se dva respondenti shodli, fle je -kola nebaví a net -í se do ní. Ostatní odpov di byly více pozitivn lad ny. Respondent B se velmi rozpovídal o tom, pro ho -kola nebaví a pro pro n j nemá smysl. *Š Kola? Hm, nebaví m , net -ím se tam. Je to moc na hlavu. Pro m je to takový zbyte ný, protofle já se tím jako nikam nedotáhnu, studovat na gympl nebo n co takovýho. Nedává mi to smysl, prost pro m . Jako jo, -lo by to, ale bojím se toho, kdybych -el na st ední, m l bych t eba poslední rok, no a n co by m tam jakoby nasralo a skon ilo by to. No, je to na m zbyte ný. Te mám poslední rok na základce a pak budu s tátou podnikat. Prost to nemá smysl, jako má, pro jiný lidi ur it jo, kdyfl se n kam vypracujou, to je jasná v c. Jako já bych to dal, ale nechci. Ztracený as (B). Š Nakonec bylo mořné najít n co, co tohoto respondenta ve -kole baví a dokázal popsat oblíbeného u itele. Š Baví m psaní, jako v e-tin . Baví m to kv li psaní, no fle opisuju a tu. Jinak takhle m nic nebaví. Nemám rád matiku, ta je moc komplikovaná. Mám rád jednoho u itele. Je jakoby, co jsem mu ekl, tak to prost pochopil a rozum li jsme si. To bylo fajn (B). Š I ostatní respondenti mají oblíbeného u itele. V-ichni dokázali íct, co mají na daném u iteli rádi, v em je jiný. Š Mám ráda paní Pali kovou a paní Novotnou. Protofle m vřdycky v-echo vysv tlej a nejsou jako, fle to nevysv tlej a hnedka fle mám psát. Oni to vysv tlej, abych to pochopila, a pak teprve m flu psát (A). Š Mám oblíbenou u itelku, ona je prost hodná. Kdyfl m n co nejde, tak m poradí. A u itel je na m zasedlej, a je-ť na jednoho kluka (C). Š Jo, mám oblíbenýho u itele. On je pohodov j-í, je voln j-í. Jakofle se s náma baví jako s kamarádem, ne jako u itel-flák, ale jako s kamarádem (E). Š Rodi e v-ech respondent , krom jednoho, reagují na -patné známky tím, fle po-lou dít u it, aby se látku dou ilo. Š Tak kdyfl mám -patnou známku tak hnedka se musím jít u it. Prost kdyfl mám n jakej problém, tak mám zaracha a musím se taky u it, fle jo (C). Š Rodi e n kterých respondent*

uplat ují za –patné známky r zné zákazy, nap . zákaz trávit volný as venku, nebo dívat se na televizi.

V–echny kmenové –koly respondent nabízejí volno asové aktivity, ale ufl se dále nezajímají o volný as d tí. Ani jeden respondent nev d l, co je to minimální preventivní program. O –ikan ve –kole v dí t i respondenti. Mají s ní p ímou zku–enost a to bu jako ob , nebo agresor. *šTam byla ve –kole –ikana, protofle tam se mnou t eba házeli o tabuli a zavírali m do sk ín (A).ō šD ív tam byla –ikana, te ufl ne. e–ilo se to. Já jsem taky –ikanoval. Byl tam kluk a on si vymyslel fle, on mi nadával a to, tak jsem si to nenechal líbit a vřdlycky jsem ho vzal na záchod a tam jsem ho zmlátil. M taky takhle –ikanovali. Dva kluci (C).ō O krádeřích ve –kole mluví také t i respondenti. šNo, trochu se krade (D).ō Jeden respondent dokázal uvést konkrétní p ípad krádeře ve –kole. šJo, jeden kluk tam ukradl n jakej drahej mobil, to si pamatuju. To se e–ilo dlouho (F).ō T i respondenti nikdy nebyli za –kolou, naopak dal–í t i chodili za –kolu asto a to bu sami, nebo se skupinou vrstevník . šByla jsem za –kolou. Chodila jsem sama, protofle jsem vřdlycky t eba chodila n kam do krámu a tam t eba. Pak jsem jela autobusem dom . T eba se m necht lo do –koly a kdyfl byla t eba na–e u itelka nemocná, tak jsem jednou byla za –kolou (A).ō šJo, chodili jsme. Nejd ív jsem vřdlycky chodil sám a pak s kámo–ema (C).ō*

Díl í záv r:

VO1: Do jaké míry ovliv uje kriminální chování mládeře p sobení rodiny a –koly?

Teorie v prvních kapitolách e–ila otázky rozvodovosti, klesající porodnosti, zam stanosti a postavení rodiny. D ti z rozvrácené rodiny mají v t–í sklony ke kriminalit , nicmén tuto skute nost nelze aplikovat na respondenty, se kterými probíhal rozhovor. Polovina respondent je z úplné rodiny a polovina má rodi e rozvedené. Jen jeden respondent bydlí pouze s matkou, ostatní rodi e oslovených d tí mají nové partnery. V–ichni respondenti potvrdili dobrý vztah s t mito náhradními rodi i. Vliv níř–í porodnosti výlu n zde také nelze potvrdit, protofle v–ichni, krom jednoho, mají sourozence, se kterými mají p eváfln dobrý vztah.

I kdyfl respondenti nedokázali odpov d t na míru vzd lání rodi , je patrné, fle v t–ina jich pochází z h e spole ensky postavené rodiny. M fleme to vydedukovat z odpov dí, ve kterých respondenti uvád li, jaké mají jejich rodi e zam stnání. Polovina rodi

nepracuje v žiadnej škole, ostatní pracujú v rôznych podnikoch, pouze jeden rodič údajne sám podniká s auty a rodič respondentka E pracujú vo fakultnej nemocnici. U týchto rodičov bolo potvrdené stredoškolské a vysokoškolské vzdelanie. Z rozhovorov teda vyplýva, že v týchto rodinách je nižšia vrstva. Z toho lze vyvodit, že na kriminálne chovanie dítí a mládeže má spoločenské postavenie rodiny vliv. U respondentka E lze potvrdit hypotézu, že na nich majú mnohým vplyv vrstevníci, nie rodina, pretože sa im táto rodina zdá ako funkčne len navnok a objavujú sa zde vnútorné konflikty.

Ani v jednej rodine sa nepotvrdilo, že by rodič uplatňoval výchovný styl, ve ktorom by používali telesné tresty. Všetchni oslovení uvedli kladný vzťah se svými rodičmi. Respondenti si s rodičmi povídajú a dokážu se jim vysvetlit. Je možné ovšem poukázat na to, že pre týchto respondentov rodičmi nikdy nhlalo a podle všetkého to nebylo pouze výjimkou. Zde je možné se zamyslet nad tým, co je k tomu vede, z jakého dôvodu majú potrebu hláť, keď im nehrozí žiadny telesný trest. Rodiče mohou být ve výchovných sledni, dítí nevadí, co majú ekat, celkov zde môžu byť nízký dohled rodičov, môžu chýbať komunikácie i se objavovat nezámerné rodičovské dítie.

Všetchni respondenti dokázali uvést, jak trávi s rodinou volný čas. Avšak pouze jeden respondent dokázal jít do hloubky, a dokázal popsat více činností. Lze tedy poukázat na fakt, že nevíme, kolik času opravdu respondenti prokazatelně trávi s rodinou, a jestli ho trávi s rodinou rádi.

Na otázku týkající se školy uvedli všichni respondenti, že je to v ní baví. Pre týchto respondentov chápe sa význam školy. Pre ostatných ze strany školy môžu sme teda hodnotit pozitívne. Nejspíš dítie nepredáva pouze znalosti, ale dokáže predať i význam týchto znalostí. Dále môžu sme kladne hodnotit, že každý respondent má obľúbeného učiteľa. Vliv učiteľa má na dítie veľký dopad. Zde si lze položit otázku, keďby všetchni učitelia dokázali splnit požiadavky štáka na dokonalého učiteľa, jestli by všetchni štáci byli pilní a do školy by se tešli. Samozrejme každý šták môžu mít na učiteľa jiné požiadavky, ale v charakteristikách obľúbeného učiteľa vyplývajících z rozhovorov se objevily stejné vlastnosti. U učiteľa by měl být přátelský, chápaný, měl by dokázat vše vysvetlit a asi se celkov uvolnit. Je velmi pozitivní, že i respondent, který nevidí ve škole význam a neteší se do ní, má obľúbeného učiteľa. Bezpochyby lze očekávat, že ho učiteľ môžu n jakým způsobem kladne ovlivňovat a motivovat.

Z rozhovorů dále ale vyplývá i negativní faktor a to, že kole nemá zájem o volný čas dětí. I když nabízí volnočasové aktivity, nejspíše děti pro tyto činnosti dostatečně nemotivuje. Děti mají tedy spoustu volného času, nejsou pod dozorem, mohou si dělat, co chtějí. S tím nejspíše souvisí i další faktor potvrzený v rozhovorech a tím je šikanování. Polovina respondentů se setkala s šikanou. Třetinu má mimo jiné i minimální preventivní program školy, o něm však žádný z respondentů nevěděl. S krádežemi ve škole se také setkala polovina respondentů. A za kole pravidelně chodili rovněž i respondenti. Úvod nebyl specifikován, jednalo se především o to, že se respondentům do kole prostě nechce. Závěrem lze shrnout, že nelze plně potvrdit žádný z faktorů, který by měl vliv na kriminalitu dětí. Z rozhovorů můžeme jako nejvýznamnější vliv vyvodit společenské postavení rodičů, nicméně to také není stoprocentní.

6.2 Vliv přátel a neformálního prostředí na kriminalitu dětí a mládeže

Přátelé a volný čas trávený s kamarády jsou faktory, které se dají považovat také za rizikové. Stačí, aby se člověk chytil špatně party a aby výchova v rodině nebyla dost sledná. Tato parta se pro dospívajícího může stát věcí. Děti se nechávají snadno ovlivnit svými vrstevníky, tráví s nimi spoustu času, mnohdy více než s rodinou. Cílem druhé části rozhovoru bylo zjistit, kolik mají respondenti kamarádů, jestli jsou členy nějaké party, jak se tyto party vyznačují a nakolik jsou pro respondenty kamarády důležitými.

Úvodní otázka této části rozhovoru se týkala především přátel oslovených dětí. Dále bylo zjištěno, zda jsou jejich kamarádi starší nebo mladší a kde se seznámili. Více jak polovina respondentů odpověděla, že má kamarádů dost. *Štady mám kamarádů dost, tady jich mám hromadu. Doma moc ne. Jako měla bych kamarády, mám tam tři kamarádky, ale tam víc dětí není. Seznámili jsme se tak, že si venku hráli a tak jsem si chtěla hrát s nimi. Jsou starší aji mladší (A).* *ŠJo mám jich dost. Jsou starší aji mladší. Nedělám mezi tím rozdíly, beru ho takovej jaký je. A poznali jsme se, nevím, tak třeba ve škole, třeba kamarád kamaráda někde jsem a tak to bylo (B).* *ŠJo mám i mimo Hradec. V třídě jsou stejní starší. Pak mám kamarádku, tý je 22 let, to je z tábora praktikantka. Pak mám i mladší, ty jsou taky z tábora (E).* Pouze tři respondenti jsou členy party. A z toho parta jen jednoho respondenta, má nějaké charakteristické rysy. Žádná z part oslovených nemá vstupní rituály pro nové členy. *ŠJo, jsem členem party,*

je nás asi tyry, p t. Charakteristický rysy nemáme. Jo a nový leny vezmem normáln , v pohod (C).*õ* *š*No jsem, v Hradci. Je nás asi sedm. A bu posloucháme stejnou hudbu, anebo se oblíkáme do hoperskýho. Nový leny normáln vezmem (D).*õ* Respondent D navíc uvedl, že ne vždy souhlasí s tím, co členové jeho party dělají. *š*N kdy ne. Pokud je to fakt *patný, tak od toho ruce pry* (D).*õ*

Otázka, jak respondenti tráví volný čas s kamarády, byla podle svého typická. Polovina respondentů odpověděla, že jen tak chodí po venku nebo někde sedí. Další ti respondenti dokázali volné chvíle s partou více specifikovat. *š*No tak chodíme po venku, n kdy si jdem zachytat ryby a to (C).*õ* *š*Tak chodíme s klukama si třeba kupovat nějaký nový prádlo nebo epice a to. Pak hodně času trávíme u nás ve skateparku (D).*õ* *š*My chodíme hodně s klukama hrát fotbal, n kdy zajdeme do KFC, máme u *ky*, kousek. A do *imká* chodíme (E).*õ* Pouze jeden respondent řekl, že se s kamarády nikdy nenudí. *š*Ne. My si *vfdycky* dáme fotbal, nebo to (C).*õ* Na otázku ohledně délky stráveného času s kamarády ty i respondenti uvedli, že s nimi jsou dvě až tři hodiny denně. Dva respondenti uvedli skoro celý den. *š*Nevím, tak pokud to s nima baví tak prost nevím, *dv ho ky* (B).*õ* *š*No skoro celý den (C).*õ* *š*Vfdycky *po ky* mamka n co dovolí. A když ne, tak jedu dom . N kdy si i m *flu* jet z domu, ale to se mn v *t-inou* nechce, protože je to daleko (F).*õ* Každý z respondentů nikdy nebyl svým kamarádem *ikanován*.

Dva respondenti uvedli, že pro ně kamarádi nejsou příliš důležití. Ostatní však uznali, že pro ně kamarádi něco znamenají. *š*Jako za *d lefítý*, tak když je nějaký problém, tak je prost nepotřebuju, hádali jsme se, dobrý, *au*, to je *v-echo*. Jinak *d lefítí* aby pro m byli, ani ne (B).*õ* *š*Asi ne, nejsou *d lefítí* (D).*õ* Respondent B ale uznal, že se kamarád může s problémy, a to i přesto, že pro něj kamarádi údajně významní nejsou. *š*Jo, to jo, *sv uju*. Pomáhaj mi v tom (B).*õ* Ostatní se svým kamarádem *sv ují* podle závažnosti problému. *š*No v *t-inou* rodin , ale n kdy i kamarád m (E).*õ* *š*Jak kdy, podle toho jak je to závažný (F).*õ* *š*Spí- s tajemstvím se jim *sv im vfdycky* (A).*õ* Respondent D kamarády tedy nepovažuje za *d lefíté* a ani se jim nesvějuje. *š*Ne. No když takhle. Asi ne. Já si to nechávám pro sebe a *e-im* si to takhle sám (D).*õ* V-echo *-est* respondent uvedlo, že kamarádi nejsou *d lefítí* *j-í* *nefl* rodina. Rodina je pro všechny na prvním místě. *š*Ne, *nefl* rodina ne (A).*õ* To je jasné, že nejsou *d lefítí* *j-í* *nefl* rodina (B).*õ*

Díl í záv r:

VO2: Jaký vliv mají na kriminální chování mládeže přátelé a neformální prostředí?

Z provedeného šetření vyplývá, že vrstevníci, by se to dalo očekávat, nejsou pro respondenty nejdůležitější. Žádný z respondentů nepovažuje kamarády za důležitější než rodinu. Více jak polovina respondentů sice kamarády vnímá jako důležitější, ale z toho se žádný svým přátelům nesvazuje se s nimi problémy. Dalo by se říci, že kamarádství je tudíž povrchní, nemá pro dospívajícího tak velký význam. Všichni respondenti uvedli, že mají dost kamarádů, ale trávení volného času s nimi nemá žádný význam, nikdo nevedl koníčky, které by s kamarády realizoval pravidelně. Většina uvedla, že se se svými kamarády nikdy nudí. Závěrem by tedy bylo možné uvést, že kvůli nudě a nejasnému trávení času mohou dospívající páchat trestné činy.

Polovina respondentů se považuje za členy nějaké party. Ostatní oslovení uvedli, že jako špartuši by své kamarády neoznámili. Uvedli, že jsou to špenoši kamarádi. Je otázkou, jestli u nás tedy ve všech uvedených případech mluvit o partách, když se zde nevyskytují žádné jejich charakteristické rysy, vstupní rituály apod. Možná se jedná o úplně stejné seskupení kamarádů jako u respondentů, kteří nepatří do žádné party, jen je zde jiné vnímání skutečnosti. Pouze jeden respondent uvedl, že jeho parta má charakteristické rysy, aby je každý poznal, aby každý věděl, že se jedná o partu. Také uvedl, že nikdy nesouhlasí se s činnostmi své party.

Žádný z respondentů nikdy nebyl šikanován svým kamarádem, což nám dává povaflovat za pozitivní. Literatura upozorňuje právě na šikanování v partě.

Všichni respondenti uvedli, že mají kamarády stejně staré, mladší i starší. Nikdo v tom nedělá rozdíly. Dokážou ostatní brát takové, jací jsou a nezáleží jim na věku.

Z dosavadních zjištění vyplývá, že rodina má na dospívajícího větší vliv než vrstevníci. Rodina tudíž může mít i větší vliv na kriminální chování než vrstevníci. Rizikovým faktorem může být podle získaných informací pouze nuda, která se objevuje ve chvílích, kdy oslovený tráví se svými přáteli volný čas.

6.3 Nej čast j-í typ kriminálního chování dne-ní mládeže

T etí část rozhovoru byla sm ována na respondenty samotné. Cílem bylo zjistit, pro jsou oslovení jedinci v diagnostickém ústavu, nebo ve st edisku výchovné pé e. Zám rem bylo posoudit, zdali se ur ité typy chování vyskytují u více respondent .

První otázkou bylo, co si respondent p edstavuje pod pojmem trestný in. V-ichni odpov d li, že to je krádeř. Pouze respondent D ke krádeři p idal je-t jeden typ jednání. *šTak n jaký ublížení na zdraví, nebo krádeř nebo n co (D).*ō ty i respondenti mají vlastního kurátora. Z toho t i uvedli, že na n dohlíží, zajímá se o n a jsou spolu v kontaktu. Jediný respondent B uvedl, že kurátora má, ale má s ním problémy. *šMám kurátora. Te s ním mám taky n jaký problémy, s tím kurátorem. Mám na n j podat te trestní oznámení jako. No já sem, protože o m v bec nemá zájem a tak dále (B).*ō Dva respondenti ekli, že spáchali trestný in. Ostatní ekli, že trestný in nespáchali nikdy. *šNe, to ne. Každýho v c. Já jsem nikdy nic neud lal (B).*ō V-ichni respondenti ov-em uvedli, že jejich kamarádi trestné iny provádí. *šNo kámo-i kradou, hulej a to je v-echno asi (B).*ō *šJo ve -kole, d cka kou ej trávu a tak. Vždycky v parku u terminálu. Tak tam furt kou ej, když jdou ze -koly, když jdou do -koly tak taky (F).*ō Dva respondenti nikdy nebyli u soudu. Ostatní soudní proces zafili, n kte í i víckrát. *šJo, byl jsem. Byl jsem dvakrát. Za orky jsem tam byl (C).*ō

Více jak polovina respondent má zku-enosti s požíváním alkoholu, n kdy i za p ítomnosti rodi . *šJo, n kdy. Ale jen tvrdej alkohol, já pivo nepiju. A nevím, jako t eba jednou za m síc (B).*ō *šTo jen t eba když byla oslava, to byl ta ka u toho. Mamka se ségrou jely do kina s kamarádkama a my jsme m li rozlou ení s prázdninama. Tam byl ta ka a strejda, tak to jsem m l dv skleni ky piva (E).*ō Ke kou ení cigaret se p iznali respondenti B a C. Ostatní podle svých slov nekou í, n kte í to ani nezkou-eli. *šNekou im. Vlastn v rodin kou í jen ta ka a babi ka a d da a m to teda moc ne to. M to jako smrdí (E).*ō Ke zku-enostem s marihuanou se p iznali pouze dva respondenti a to ti samí, co kou í cigarety. Respondent C ale uvedl, že nyní ufl marihuanu nekou í. S tvrdými drogami se fládný z respondent údajn nesetkal.

Ani jeden respondent nenav-t vuje nízkoprahový klub, dokonce fládný z dotázaných nev d l, co to je. Dal-í otázka se zajímala o d vody, kv li kterým je respondent v diagnostickém ústavu i st edisku výchovné pé e. Odpov di respondent

z diagnostického ústavu se neshodovaly. Každý se do zařízení dostal z jiného d vodu. Asi nejzávažněji d vod uvedl respondent C. *š Jsem tady za ty orky. Jsem vykradl barák, za kolo, za ty auta. V tom baráku byla ta kuchy ská linka a to jsme rozbili. A pak tam byl notebook a telefony, po íta a to jsme v-echo vzali. Byl jsem s jedním kámo-em. My jsme se nudili a pak prost kámo-e napadlo, fle se jdem podívat do toho baráku, tak sme -li (C).õ*

Ve st edisku výchovné pé e d vody pro pobyt nejsou tak závažné. Odpov di obou respondent , E i F, byly podobné. *š Protofle jsem p íli- asu trávil s kamarádama, pozd jsem jezdil dom . Pak odvíjely se z toho zákazy, takfle jsem obcházel zákazy samoz ejm . Pak komunikace s rodi ema, fle jsem byl naho e a jelikož jsem aktivní tená , tak v t-inou jsem etl nebo kreslil, vřdycky jsem si n co na-el (E).õ* Respondent F uvedl rovn fl-patnou komunikaci s rodi i. *š Necht l jsem jako moc to, moc jsem odmíouval, moc se mn necht lo. Necht l jsem se p ípravovat do -koly. P edtim jsem si nerozum l s mamkou (F).õ*

V-ichni respondenti, krom jednoho, uvedli, fle by cht li své chování zm nit, pop ípad litují svého -patného chování. *š No, chci to chování zm nit. Cht l bych se dostat vý- nefl jsem (D).õ* *š Te ka ufl jsem to chování tady zm nila. A jsem ráda. Je to d leflitý, abych se dostala dom (A).õ* Respondent B uvedl, fle je se svým chováním spokojený, ale uznal, fle n co by zm nit cht l. *š V pohod v-echo jako. N jak se nepovy-uju a tak dále. Jsem rád za to, jakej sem. Ale zm nim n co. Omezím hodn tu trávu. Upln jako omezím trávu, aspo si pro ístim hlavu. A jako dosp je k tomu k emu má (B).õ* T i respondenti se shodli, fle správné chování je d leflité kv li rodin . *š Tak nevím, je to d leflitý, hlavn aby kv li tomu nebyly problémy, aby rodina se netrápila a tak dále (B).õ* *š Je to d leflitý, protofle rodina je základ (F).õ* Dal-í odpov di se neshodovaly, každý vidí d leflitost v n em jiném. *š Jo, je to d leflitý. Tak prost abychom se chovali slu-n , aby nebylo nic rozkradený a tak (C).õ*

Díl í záv r:

VO3: S jakým typem kriminálního chování má dne-ní mládeř nejv t-í zku-enosti?

T etí ást rozhovoru se mohla zdát nejzajímav j-í. T etní se zabývalo konkrétními typy chování, konkrétními íny. Bylo zajímavé pozorovat, jak si respondenti dávají pozor na to, co odpoví. Je pochopitelné, fle se jim moc necht lo povídat o svých ínech a svém chování lov ku, kterého nikdy nevid li. I když se v-ichni zdáli být uvoln ní a nevadilo jim,

že se jejich realizátorka –et ení ptá, je jisté, že ne v–ichni byli upřímní. Například respondent D uvedl, že nikdy neudlal nic nezákonného. Ale na další otázku, jestli byl někdy u soudu, odpověděl, že ano. Při pátrání po pravém důvodu, který zapříčinil jeho pobyt v diagnostickém ústavu, uvedl, že měl jen nějaké problémy. A tak lze pokračovat i u ostatních respondentů. Další tři respondenti uvedli, že nikdy neudlal nic nezákonného. Ale celkem čtyři respondenti byli někdy u soudu a mají svého kurátora.

V–ichni respondenti v dříve o kriminálních činech svých kamarádů. V každém případě byla uvedena krádež, popřípadě zkučenosti s marihuanou. Kromě dvou respondentů v–ichni oslovení zkučenost s marihuanou popírají. Zde lze poukázat na to, že se dospívající nemusejí nechat ovlivňovat svými vrstevníky. I když je třeba brát v potaz, zdali jsou informace o nezkučenosti s marihuanou pravdivé. To samé se týká kouření cigaret, s tím rozdílem, že zde dva respondenti uvedli, že to někdy zkusili. S alkoholem má zkučenost více jak polovina respondentů. K alkoholu zejména nemají mladiství problém se dostat. Jeden z respondentů uvedl, že alkohol kupuje starší kamarád, jiný uvedl, že si ho koupil sám. Zarážející je, že v některých případech požívání alkoholu nezabránilo přibuzní, i když to neměli.

Zajímavý fakt vychází z otázky týkající se nízkoprahového klubu. Ani jeden respondent nevedl, o jaké zařízení se jedná a jaké služby poskytuje. To je dost alarmující zjištění. Zde je možno hodnotit negativní vliv nízkoprahových klubů, protože děti a mládež o nich nemají ponětí. Právě v těchto klubech děti mohou trávit smysluplně svůj volný čas, což jim může zabránit tomu, aby si volné chvíle vyplnili krádežemi a jiným kriminálním jednáním. Nabízí se prostor k úvahám, co udělat jinak, aby se negativní vliv nízkoprahových klubů dostala více do povědomí.

Jedna z otázek této části rozhovoru šla o důvod pobytu v diagnostickém ústavu a stědičku výchovné péče. Bylo předpokládáno, že důvodem pro pobyt ve stědičku výchovné péče nebudou tak závažné jako v diagnostickém ústavu. Tento předpoklad se potvrdil. Nejmálem důvodem pro pobyt v tomto zařízení jsou problémy s rodinou, zejména nerespektování autority rodičů, a problémy ve škole. Respondenti vybraní pro účel tohoto –et ení byli ve stědičku výchovné péče právě kvůli těmto problémům. Negativní vliv stědičky výchovné péče můžeme tedy hodnotit kladně. Snahou se podchytil rizikové chování hned

v za ítku. Respondenti zde byli na smluvní pobyt, tudífl s pobytem dobrovoln souhlasili, uv domují si své rizikové chování a cht jí na n m pracovat.

D vody pro pobyt v diagnostickém ústavu jsou více závaflné. Pobyty navíc u v-ech respondent byly na ízené a ne dobrovolné, jak tomu bylo u respondent ze st ediska výchovné pé e. Z rozhovor se podle v-eho nepoda ily zjistit ve-keré d vody, které vedly k umíst ní oslovených d tí do za ízení. Jeden respondent uvedl, fle je v diagnostickém ústavu kv li marihuan , i kdyfl na otázku p edtím uvedl, fle nikdy neprovedl nic nezákonného. Zde se m fleme domnívat, fle lo o kontakt s drogami, nemuselo jít pouze o uflívání marihuany, ale nap íklad i o její prodej apod. Dal-í respondent uvedl, fle je v diagnostickém ústavu kv li nepln ní úkol a kv li konflikt m s vrstevníky. Tento d vod v-ak bývá u na ízeného pobytu vedlej-í. Podle informací od vychovatele, který má tohoto konkrétního respondenta na starosti, nejsou zmín né d vody pravdivé. Chlapec se do za ízení dostal kv li sexuálnímu zneuflívání. Respondentka A uvedla jako d vod hysterické scény. V tomto p ípad se jedná o nepotvrzené chování a není jasné, o jaké chování se p esn jednalo. Poslední respondent své rizikové chování dokázal popsat, uznal vinu, je si v dom svého kriminálního chování. Popsal krádefle. V tomto p ípad je pravdivost tvrzení reálná. Z vý-e uvedeného je patrná rozmanitost kriminálního chování dne-ní mládefle, jehofl -kála p echází od krádeflí, p es kontakt s drogami afl k sexuálnímu zneuflívání.

Nej ast ji uvád ným kriminálním chováním byly krádefle a styk s drogami. Tohle chování se v odpovídách týkalo p eváfln vrstevník oslovených respondent , nutno v-ak podotknout, fle není známo, kolika dospívajících se toto chování týká a jestli se to n jak e-í. U respondent nebylo fládné rizikové chování zmín no vícekrát, proto nelze dedukovat, jaký typ kriminálního chování d tí a mládefle je nej ast j-í. Jaké chování se e-í nejvíce, a s jakým chováním se nej ast ji mládefl dostává do diagnostického ústavu, pop ípad do jiných za ízení. Je t eba brát v potaz moflnou nepravdivost odpovědí. Informace, které respondenti poskytli, není moflné fládným zp sobem ov ít. Realizátorce -et ení nebylo umofln no nahlédnout do kazuistik respondent , jen k jednomu respondentovi z diagnostického ústavu se vyjád il vychovatel a prozradil d vod umíst ní tohoto respondenta do za ízení.

6.4 Interpretace výsledků –et ení

V analýze získaných dat byly prezentovány kontrastní i shodující se odpovědi respondentů. Z toho plyne, že reakce respondentů nebyly vždy srovnatelné. V odpovědích jednotlivých respondentů je možno také pozorovat protiklady týkající se podobných skutečností. Z toho lze vyvodit, že odpovědi nebyly vždy upřímné a pravdivé. Zjistili, že respondenti nemluvili vždy úplnou pravdu a informace zatajovali, není příliš překvapivé. Daný vzorek dospívajících se v té době v diagnostickém ústavu ocitl z válečných dob, neřekl který byl jimi uveden. Respondenti si uvědomují špatnost svého chování a je jasné, že nechtějí toto chování veřejně prezentovat.

Na respondenty ze střediska výchovné péče je možno pohlížet s jistými rozdíly. Dívky pro pobyt, jak bylo popsáno výše, nejsou tak závažné. Ve středisku byli respondenti během rozhovoru upřímnější, což je logické, protože neporušili meze zákona a proto se jim nejspíše mluvilo o svém chování snadněji.

Cílem –et ení bylo zjistit, *zda kriminální chování dítěte ovlivuje více formální i neformální prostředí a se kterým typem kriminálního chování se dnešní mládež setkává nejvíce*. Výsledky –et ení nepříliš korespondují s teoretickými východisky v prvních kapitolách. Například vrstevníci podle informací získaných během –et ení nemají na oslovené dospívající příliš velký vliv. Kamarádství je povrchní, respondenti se svými kamarády nenechávají ovlivňovat. Naopak rodina je pro ně velmi důležitá, ukázalo se, že je vlastně na prvním místě. Lze tedy vyvodit, že na kriminální chování má v té době vliv formální prostředí, protože rodina je pro dospívající důležitější než vrstevníci. Polovina respondentů je z rozvrácené rodiny, kde fluktuují s novými partnery rodičů. Tento faktor je popisován jako ovlivňující kriminální chování dospívajících. –et ení dále souhlasí s teorií v oblasti společenského postavení rodiny. Z –et ení vyplývá, že v té době respondent pochází z dobře postavené rodiny. Podle poznatků obsažených ve této kapitole má tento faktor velký vliv na kriminalitu dětí a mládeže. Dalším faktorem, kterým je mladistvý ovlivňován, je výchova a vztahy v rodině. Většinu respondentů uvedli, že mají s rodiči dobrý vztah. V průběhu rozhovoru se ale ukázalo, že největší část respondentů má s rodiči tak dobrý vztah, jak tvrdili na začátku. I tento faktor lze brát jako rizikový. Průběh těchto vztahů, následný vývoj dítěte, styl výchovy jsou dalšími ovlivňujícími faktory. Bohužel na ně není možné brát zřetel, jelikož nebyla možnost nahlédnout do kazuistik

respondent . Co se týká jifi zmi ovaných vrstevník , je možné brát ohled na tvrzení respondent , že jejich vrstevníci páchají kriminální iny. Z toho lze vyvodit, že oslovení jedinci bývají sv dky t chto in , mohou být i spolupachateli, nicmén tato hypotéza není potvrzená. Pouze jeden z respondent uvedl, že spáchal kriminální in s kamarádem.

Aspekt -koly má na p sobení vrstevník také nemalý vliv. Ve výsledcích -et ení se jako nejv t-í problém ukázalo to, že -kola nemá p ehled o tom, jak fláci tráví sv j volný as, nemá o to zájem. Možná, že kdyby -kola více spolupracovala s rodinou a organizacemi, které se zabývají volno asovými aktivitami pro d ti a mládefi, nepoci ovali by oslovení takovou míru nudy ve volném ase, kterou tém v-ichni zmínili. Práv nuda a nesmyslné vypln ní volného asu mohou být p í inou v-ech problém .

Nej ast j-ími typy kriminálního chování, se kterým se mládefi setkává, jsou krádefe a zku-enost s drogami. Nicmén toto chování nebylo potvrzeno u samotných respondent , ale pouze u jejich p átel. Jen dva respondenti uvedli zku-enost s marihuanou a jeden s krádefi. Podle vý-e uvedených statistik je možné potvrdit, že krádefe jsou opravdu mezi mladistvými nej ast j-í.

Provedené -et ení je omezeno pouze na jeden diagnostický ústav a jedno st edisko výchovné pé e, tudífi nemohou zaznít obecné záv ry. To, co platí pro uvedený vzorek, nemusí platit pro v-echny mladistvé ve v-ech diagnostických ústavech a st ediscích výchovné pé e.

ZÁV R

Bakalá skou práci lze rozdílit na teoretická východiska a metodologickou část. Záměrem bylo popsat vlivy prostředí na kriminální chování dětí a mládeže. Konkrétně se teorie zabývala obecnou kriminalitou, prostředím, které na jedince působí a zařízením, která se zaměřují na práci s dětmi a mládeží s tímto typem chování. Právě teoretické podklady se staly základem pro výzkumné zjištění.

Metodologická část bakalářské práce byla vymezena zjištěním, které se týkalo působení a vlivu kriminálního chování dětí a mládeže. Byl v ní formulován cíl zjištění, jehož úkolem bylo zodpovědět základní výzkumnou otázku.

Zjištění probíhalo v Diagnostickém ústavu a Středisku výchovné péče Návrat v Hradci Králové. Bylo realizováno prostřednictvím kvalitativního výzkumu, kde zvolenou metodou byly polostrukturované rozhovory. Výzkumným vzorkem se stalo zástupců dětí a mladistvých uvedeného diagnostického ústavu a střediska výchovné péče podle předem stanovených kritérií. Z cíle zjištění bylo pro samotnou realizaci dále odvodit dílčí výzkumné otázky. A díky tomu na jejich základě operacionalizací vznikly tematické okruhy a scénář rozhovoru. Podle tematických okruhů se analýza dat dělila do tří podkapitol. V podkapitolách byly postupně zodpovězeny výzkumné otázky. V závěru pak byly interpretovány výsledky zjištění a zodpovězena hlavní výzkumná otázka.

Zjištění, že respondenti nemuseli být v nich, kterých odpovědí upřímní, vede k zamyšlení, jestli by nebylo obohacující udělat v budoucnu rozhovory rovněž s pracovníky diagnostického ústavu a střediska výchovné péče. Od nich by bylo možné získat odpovědi víceméně a objektivní. Nicméně nevýhodou by bylo, že by se nedalo zjistit, jestli respondenti litují svého jednání, popřípadě jestli chtějí své chování změnit. Přitom bychom o pohled na problematiku o vině práv samotných pachatelů. Kdyby pro účely bakalářské práce bylo možné nahlédnout do kazuistik, popřípadě, kdyby byl proveden rozhovor s pracovníky o konkrétních respondentech, nejspíše by byly získány bohatší informace o příčinách kriminálního chování.

Na závěr zjištění byly zjištěny dvě významné skutečnosti, kterými by se měla zabývat intenzivně v novat v praxi. První z nich je, že děti a mladiství nemají informace o tom, co je to nízkoprahový klub a jaké služby poskytuje. Na základě tohoto zjištění by bylo

t eba v novat se zvy-ování pov domí o této sociální sluffb mezi d tmi a mládeffí. Dal-ím významným zji-t ním je, fle -kola je málo propojena s volno asovými za ízeními a m la by být podporována jejich spolupráce. Zapracovat by se m lo i na zvy-ování motivovanosti d tí a mládeffe trávit volný as smyslupln .

Práci je vhodné uzav ít slovy, fle má smysl v novat zvý-enou pozornost d tem a mládeffi s kriminálním chováním. Cílem by nem lo být tyto d ti trestat, ale pomáhat jim. Umofnit jim náhled na své chování, a dát jim -anci zm nit své chování. Ale bezesporu by m la být v nována dostate ná pozornost i v-em ostatním d tem a mládeffi, poskytovat jim pozitivní vzor chování a u ít je smyslupln trávit volný as.

SEZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH CITACÍ

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivní výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů ze dne 5. 2. 2002. Dostupný z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>.

DUNOVSKÝ, J. 1986. *Dítě a poruchy rodiny. Jiří Dunovský.* 1.vyd. Praha: Avicenum. 139 s. ISBN 616-053.2.

FISCHER, S. a J. TĚKODA, 2009. *Sociální patologie: analýza příčin a možností ovlivnění závažných sociálně patologických jevů.* 1. vyd. Praha: Grada. 218 s. ISBN 9788024727813.

FONTANA, D. 1997. *Psychologie ve školní praxi: Příručka pro učitele.* 1. vyd. Praha: Portál. 383 s. ISBN 80-717-8063-4.

GAVORA, P. 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu.* 1. vyd. Brno: Paido. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

HAVLÍK, R. 2002. *Sociologie výchovy a školy: jak je rozpoznat a kdy se obrátit na odborníka.* 1. vyd, Praha: Portál. 174 s. ISBN 80-717-8635-7.

HENDL, J. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace.* 1. vyd. Praha: Portál. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

JUKLOVÁ, K. a R. SKORUNKOVÁ, 2009. *Základy psychopatologie.* 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. 115 s. ISBN 9788070418154.

MAREŠ, J. 2013. *Pedagogická psychologie: jak je rozpoznat a kdy se obrátit na odborníka.* 1. vyd. 1. Praha: Portál. 702 s. ISBN 978-802-6201-748.

MATOUŠEK, O. 1997. *Rodina jako instituce a vztahová síť.* 2. rozšířené a přepracované vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. 144 s. ISBN 8085850249.

MATOUŠEK, O. a A. MATOUŠKOVÁ, 2011. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže.* 3. aktualiz. vyd.. Praha: Portál. 336 s. ISBN 9788073678258.

MIOVSKÝ, M. 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu.* 1. vyd. Praha: Grada. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.

- PODANÁ, Z. a J. BURIÁNEK, 2007. *eská mládeř v perspektiv delikvence*. Praha: FF UK. 24 s. ISBN 8086284689.
- PRCHA, J., E. WALTEROVÁ a J. MAREŠ, 2003. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál. 322 s. ISBN 80-717-8772-8.
- REICHEL, J. 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkum*. 1. vyd. Praha: Grada. 192 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
- SIEGEL, Larry J a Brandon WELSH, 2008. *Juvenile delinquency: theory, practice, and law*. 10th Ed. Belmont, CA: Cengage Learning, xxiv, 648 p. ISBN 0495507741.
- SOBOTKOVÁ, I. 2001. *Psychologie rodiny: Příručka pro učitele*. 1. vyd. Praha: Portál. 173 s. ISBN 80-717-8559-8.
- SOBOTKOVÁ, N. V. et al. 2014. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. 1. vyd. Praha: Grada. 147 s. ISBN 9788024740423.
- STRAUSS, A. a J. CORBINOVÁ, 1999. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. 1. vyd. Boskovice: Sdružení Podané ruce. 196 s. ISBN 80-85834-60-X.
- SVATOŠ, R. Vývoj kriminality mládeře v české republice. *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. 2013, ro. 26, č. 2, s. 139-154. ISSN 1210-9150.
- ŠVAJGEL, K., K. ŠKOVÁ et al. 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. 1. vyd. Praha: Portál. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
- TRAIN, A. 2001. *Nejčastější poruchy chování dětí: jak je rozpoznat a kdy se obrátit na odborníka*. 1. vyd. Praha: Portál. 198 s. ISBN 80-717-8503-2.
- VÁGNEROVÁ, M. 2000. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. 2. vyd. Praha: Portál. 444 s. ISBN 8071784966.
- ZOUBKOVÁ, I. 2002. *Kontrola kriminality mládeře*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš – len k. 231 s. ISBN 8086473082.
- FIŠILAVSKÝ, M. 2003. *Metodologie pro Sociální politiku a sociální práci*. 1. vyd. Brno: MU. 142 s. ISBN 80-210-3110-7.

Statistický pohled soudních agend: úřelová publikace [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti R, 2011 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fcslav.justice.cz%2FInfoData%2FServlet%2FFileServlet%3Ftabulka%3Dccav_dokument_sestavy%26sloupec%3Dobsah_dokumentu_pdf%26where%3Did_dokumentu%3D474582%26typSloupce%3Dpdf%26fileName%3Dnull&ei=Z3D3VOiIOoTaaPCDgYAD&usg=AFQjCNHSz4ndBBvOHY1xcG5P7bvmeJRJtQ&bvm=bv.87519884,d.d2s&cad=rjt

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 ó Podíl d tí a mladistvých na objasn ěné kriminalit ě v R	13
Tabulka 2 ó P ehled kriminality mládeže v roce 2011.....	14
Tabulka 3 ó P ehled o pravomocných rozhodnutích soud ě v ízení o nezletilých d ětech (Rok 2011, údaje Ministerstva spravedlnosti)	32

SEZNAM P ÍLOH

- A Operacionalizace výzkumných otázek
- B Scéná rozhovoru
- C P epis rozhovoru respondenta B
- D Souhlas rodi s poskytnutím výzkumného rozhovoru

OPERACIONALIZACE VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

Výzkumné otázky	Tematické okruhy	Operacionalizované otázky
VO1: Do jaké míry ovlivňuje kriminální chování mládeže působení rodiny a školy?	Vliv rodiny a školy na kriminální chování dětí a mládeže	<p>Dokáže dospívající charakterizovat svoji rodinu?</p> <p>Umí dospívající specifikovat vztah se členy rodiny?</p> <p>Dokáže dospívající popsat trávení volného času s rodinou?</p> <p>Umí dospívající specifikovat vztah ke škole?</p> <p>Dokáže dospívající popsat vztah s učiteli?</p> <p>Umí dospívající popsat smysl vzdělání?</p>
VO2: Jaký vliv mají na kriminální chování mládeže přátelé a neformální prostředí?	Vliv přátel a neformálního prostředí na kriminalitu dětí a mládeže	<p>Dokáže dospívající specifikovat skupinu přátel?</p> <p>Mají pro dospívajícího vrstevníci význam?</p> <p>Umí dospívající popsat trávení volného času s vrstevníky?</p> <p>Dokáže dospívající popsat rizikové chování?</p>

<p>VO3: S jakým typem kriminálního chování má dnešní mládež největší zkušenosti?</p>	<p>Nejčastější typ kriminálního chování dnešní mládeže</p>	<p>Co si dospívající představuje pod pojmem trestný čin? Dokáže dospívající popsat, své špatné chování? Umí dospívající říct, jak lze špatné chování napravit? Dokáže dospívající popsat nejčastější typ kriminálního chování ve svém okolí?</p>
--	--	--

SCÉNÁ ROZHOVORU

I. Tematický okruh: vliv rodiny a koleky na kriminální chování dětí a mládeže

1. Můžeš říct něco o své rodině?
2. Dokážeš popsat vaše vztahy v rodině?
3. Jak probíhá tvá komunikace s rodiči?
4. Máš někdy konflikty s rodiči? O čem se týkají?
5. Co máš rád na svojí rodině?
6. Jak trávíš volný čas s rodinou?
7. Jak rodiče reagují na tvé neúspěchy ve škole?
8. Popíšeš své koníčky?
9. Můžeš popsat svůj vztah ke škole?
10. Co máš na škole rád a pro co?
11. Co tě ve škole nebaví a proč?
12. Jak se připravuješ do školy?
13. Jak se chová tvůj oblíbený učitel?
14. Popíšeš, jaký máte kolektiv ve třídě?
15. Proč je podle tebe škola důležitá?
16. Jsou u vás ve škole nějaké problémy? Jaké?
17. Byl jsi někdy za školou? Z jakého důvodu?
18. Jak se škola zajímá o tvůj volný čas?

II. Tematický okruh: Vliv přátel a neformálního prostředí na kriminalitu dětí a mládeže

1. Dokážeš říct, kolik máš přátel a popsat je?
2. Jak jsi poznal své kamarády?
3. Jestliže jsi členem party, dokážeš je popsat?
4. Jak trávíš volný čas s kamarády?
5. Kolik času trávíš s kamarády?
6. Jak často se s kamarády nudíte a co děláte, když se nudíte?
7. Setkal ses někdy s dívkou? Můžeš to popsat?
8. Znáš někoho, kdo kouří cigarety a marihuanu? Kdo to je?
9. Ty kouříš? Proč ano/ne?

10. Dostal ses někdy do styku s alkoholem? Jak?

11. Jaký význam pro tebe mají přátelé?

12. Svoluje se kamarádům s problémy?

III. Tematický okruh: Nejzávažnější typ kriminálního chování dnešní mládeže

1. Co si představuješ pod pojmem trestný čin?

2. Spáchal jsi někdy trestný čin? Co tě k tomu vedlo?

3. Víš o někom, kdo někdy spáchal trestný čin?

4. Proč myslíš, že je dobré chování správné?

5. Chceš své chování změnit? Jak?

6. Proč jsi v diagnostickém ústavu/středisku výchovné péče?

7. Jak ses sem dostal?

P EPIS ROZHOVORU RESPONDENTA B

Mě – mi o sobě něco řekneš?

B: Je mi 16 a pět let, bude mi v březnu sedmnáct. Jsem z Vysokého Mýta.

A máš – řekneš něco o své rodině?

B: Mám čtyry sourozence. Nejmladší je brácha, pak je segra, pak jsem já a pak je brácha a pak je nejstarší segra. Pak mám je 35 a tátovi kolem čtyřiceti. Táta podniká s autama a máma je doma a stará se o rodinu.

A víš, jaké mají rodiče vzdělání?

B: To nevím, to si nejsem jistý.

A jaký máš – vztah s členy rodiny?

B: No se sourozenci v pohodě, dobrý. Jako určitě se někdy hádáme. Tak je to v rodině normálně, jakofe, někdy jsou nervy, tak tak. S rodiči je dobře, hodně dobře vztah.

T: Jak probíhá komunikace s rodiči?

B: V pohodě jako, všechno jim říkám. Povídáme si.

Máš – někdy konflikty s rodiči? Jestli jo, o čem se týkají?

B: Ne, to ne. Nemáme.

A říkáš – někdy rodičům?

B: Jo, lhal jsem, předtím jakofe. Ale teď už ne, teď mluvím narovinu. Je to lepší. Jím se to líbí, teď mluvím narovinu, tak všechno vyřešíme v klidu. Proč by se to mělo řešit jinak, když to můžeme – po dobrém.

Jak trávíš – volný čas s rodinou?

B: Teď jdeme na koupaliště, do bazénu, anebo třeba někde do lázní se uvolnit, odreagovat a tak dále.

Jak rodiče reagují na neúspěchy ve škole?

B: No v pohodě. Oni kvůli tomu nekřičejí.

Ani když dostaneš – špatnou známku, nebo poznámku?

B: Ne to ne.

Popíše své koníčky?

B: Tak hraju fotbal, hokej. Poslouchám hudbu.

Chodí do nějakých kroužků, nebo navštěvuje nízkoprahový klub?

B: Ne, to ne.

Může popsat vztah ke škole?

B: Hm, nebaví mě. Je to tam moc na hlavu. Pro mě je to takový zbytečný, protože já se tím jako nikam nedotáhnu, studovat na gympl nebo něco takového. Nedává mi to smysl, prostě pro mě. Jako jo, -lo by to, ale bojím se toho, kdybych -el na střední, měl bych třeba poslední rok, no a něco by mě tam jakoby nasralo a skončilo by to. No, to je na mě zbytečný. Teď mám poslední rok na základce a potom konec.

A co chce -potom dle lat?

B: Budu s tátou podnikat, pokračám do osmnácti.

Takže myslí, že vzdělání nemá smysl?

B: Ne, tak jako má, pro jiný lidi určitě jo, když se někde vypracují, to je jasná věc. Jako já bych to dal, ale nechci. Ztracený čas.

A je něco, co tě ve škole baví?

B: Psaní. -e-tina akorát, jako kvůli psaní, no mě opisují, -tu. A jinak takhle nic. V bec nemám rád matematiku, nejde mi, je moc komplikovaná.

A má oblíbeného učitele? Jaký je?

B: Jo, mám. Jižinu, jednoho učitele. On je jakoby, co jsem mu řekl, tak to prostě pochopil a rozuměli jsme si. To bylo fajn.

A dokáže se u učitelů svěřit s problémy?

B: Nevím, pro mě to není potřeba. Mám na to nějaký jiný lidi.

Jak se připravuje -do školy?

B: No, nijak.

Nikdy? Píše -doma domácí úkoly?

B: Doma? Ne. Nikdy.

Popíe, jaký máte kolektiv ve třídě?

B: Jo, v pohodě, kamarádi. Vycházíme spolu dobře.

Jsou u vás ve škole nějaké problémy (škána, krádeže)?

B: Ne, to ne. To jsem nikdy neviděl žádnou škánu. Buď se tam prali jenom sami, sebe si jenom všíkali, to je všechno. A nekrade se, to určitě ne.

Byl jsi někdy za školou? Z jakého důvodu?

B: Jo, chodil jsem. Když jsem měl nějaký problém, tak jsem šel domů.

A co na to rodiče?

B: Tak když jsem šel domů tak o tom nevěděl. A potom to zjistili, ať po něm jakým směrem. Ale to už potom nevěděli.

Zajímá se škola o tvůj volný čas?

B: Škola? To nevím, to asi ne.

Máte ve škole preventivní program? Řekněte mi, co to je?

B: Ne, to nevím.

Kolik má přátel? Popíe je nějak?

B: No, mám jich dost. Jsou starší aji mladší. Beru ho prostě takovej jaký je. Mě je jedno, kolik mu je.

A jak jste se poznali?

B: Nevím, tak třeba ve škole, třeba kamarád kamaráda někde a tak to šlo.

Jsi členem party? Můžeš ji kdykoliv popsat?

B: Hm, partu nevím, jak bych to nazval, prostě kamarádi. Se sejdeme kamarádi na pokecání a to je všechno. Jako, že bychom dělali nějaké bitky někde, to v bec.

Jak trávíš volný čas s kamarády?

B: Nevím, zabývám se playstationama, někdy jdu zahrát fotbal. To je asi všechno.

Jak často se s kamarády nudíte – a co děláte, když se nudíte?

B: Jo, často se nudíme. Asi dost často. Sedíme, kecáme, jsme líní, tak neděláme nic.

Kolik času se svými kamarády trávíte?

B: Nevím, tak pokud mám to s nimi baví tak prostě nevím, dvě hodiny.

Považuješ kamarády za dluhové?

B: Jako za dluhový, tak když je nějaký problém, tak je prostě nepotřebuju, hádali jsme se, dobrý, ale, to je v-ěchno. Jinak dluhový aby pro mě byli, ani ne.

Sváží se svým kamarádem s problémy?

B: Jo, to jo. Pomáhaj mi v tom.

A kdo je pro tebe dluhový, rodina nebo přátelé?

B: To je jasný, že kamarádi nejsou dluhový ani rodina.

Setkal ses někdy s iktami? Můžeš to popsat?

B: No mě nikdy nikdo neiktanoval. Spím-jsem zachraňoval. Ve škole v Ústí, tam byli takový, nevím, divní cikáni. Ti se jako předhánili kdo je v t-ě a tady to. Tak jsem iktal, a toho nechaj, že to nemá cenu, že jsou z toho zbytečné konflikty a problémy.

Kouříš a piješ alkohol?

B: Jo, kouřím, aji hulím. Alkohol ne.

S jakým alkoholem ses setkal?

B: Tvrdý alkohol, já pivo nepiju. A to nevím, jako třeba jednou za mě síc. Nemám rád tvrdý alkohol. Když se opiju, není to moc dobrý.

A kde jsi ten alkohol vzal?

B: Tak prostě jsem poslal staršího a ten to nakoupil. Sedli jsme si někde venku a pili jsme. Jen tak sedíme, nic jiného ani neděláme. žádný problémy jsem nechtěl mít, pak vždycky bylo v-ěchno na mě. Akorát pak fláju, tak jsem v dluhu, že to nemá cenu. Jen takhle na pokec, když byla nuda, v-ěchno jen z nudy a pak jsem šel domů. A co si dělali oni, to už mně bylo ukradený, když jsem tam nebyl já.

A setkal ses někdy s tvrdými drogami?

B: To ne, to v bec. To mi sta í, jenom tohle to. To mi p ijde, pro bych se dál takhle ni il. Prost takhle je toho moc a.

A co rodi e, v dí o tom? Jak na to reagují?

B: Jo, v dí o tom. No, tak jak bych to ekl, my ani nehulíme moc, dá se íct. Takže nic.

Co si p edstavuje–pod pojmem trestný in?

B: Trestný in, tak nevím, krádeže a tak dál.

Spáchal jsi n kdy trestný in? Co t k tomu vedlo?

B: Ne, to ne. Já nikdy. Každýho v c.

Ukradl jsi n kdy n co?

B: Ne, nem l jsem to zapot ebí.

A ví–o n kom, kdo trestný in spáchal?

B: No, kámo–i kradou, hulej a to je asi v–echno.

Byl jsi n kdy u soudu?

B: Jo byl. Te o m jedná soud.

A má–kurátora? Dohlíí na tebe?

B: Jo, mám. Te s ním mám taky n jaký problémy, s tím kurátorem, mám na n j podat trestní oznámení jako. No já jsem, protože o m v bec nemá zájem a tak dále.

Pro jsi tady?

B: Za hulení, za trávu, za drogy.

Pro myslí–, že je dobré chování správné?

B: Tak nevím, hlavn aby kv li tomu nebyly n jaký problémy, aby rodina se netrápila a tak dále.

Chce–své chování zm nit? Nebo jsi spokojenej?

B: V pohod v–echno jako. N jak se nepovy–uju a tak dále. Jsem rád za to jakej sem. Ale zm nim n co. Omezím hodn tu trávu. Upln jako omezím trávu, aspo si pro istím hlavu. A jako dosp je k tomu k emu má.

SOUHLAS RODIČŮ S POSKYTNUTÍM VÝZKUMNÉHO ROZHOVORU

Souhlas s poskytnutím výzkumného rozhovoru

Souhlasím s tím, aby má dcera/syn:

poskytla anonymní rozhovor pro účely výzkumného projektu bakalářské práce s tématem *Vliv prostředí na chování dětí a mládeže*.

Výzkum probíhá se záměrem vypracovat bakalářskou práci vedenou na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové, s níž diagnostický ústav jako fakultní pracoviště spolupracuje. Bakalářská práce je zpracovávána studentkou Hanou TMMerákovou.

Vzhledem k citlivosti zkoumané problematiky je rozhovor anonymní. V průběhu rozhovoru budou odstraněny všechny identifikační údaje a všechny poskytnuté informace budou použity jen v rámci bakalářské práce. Otázky budou směřovány na oblast rodinných vztahů, na prostředí školy a charakteristiky mimoškolního prostředí. Výzkumnice je vázána mlčenlivostí a s výzkumným materiálem bude pracovat pouze ona.

V Hradci Králové dne

Podpis zákonného zástupce